

PÉCSI FIGYELŐ.

Előfizetési díj:
Postán vagy Pécsen házhoz küldve: egész évre 5 ft., fél-évre 2 ft. 50 kr., negyed 1 ft. 25 kr. egy szám 10 kr. Megjelenik minden szombaton. Egyes számok kaphatók Weidinger N. könyvkeres. (Széchenyi tér).

Hirdetések ára:
Egy négyhasábos petit sor egyszeri megjelenésért 8 krt többszöri megjelenésnél árleengedés adatik. Minden hirdetés után 30 kr. bélyeg díj fizetendő. A nyílt tér 1 petit sora 10 kr. A hirdetési díj előre fizetendő.

Szerkesztői iroda:
Ferenecik utcája 22. sz. I. emelet. Kéziratok vissza nem küldetnek

A lap szellemi részét illető közlemények és előfizetések a szerkesztőséghez, a hirdetések pedig a kiadóhivatalhoz intézendők. Előfizetheti helyben: a kiadóhivatalban, Blauhorn Antal úr a városi házi épületben, Lill János úr a budai külvárosban, Böhm C. F. úr a szigeti külvárosban lévő kereskedésében, és Feszti Károly úr könyvkötő fizetésben, Király utca (nemzeti kaszinó épület), valamint a vidéken minden postahivatalnál.

Kiadó hivatal:
Taizs Mihály nyomdájában Majláth-tér 22. szám alatt.

Egy eredmény gr. Andrássy politikájából.

[Az „Egyetértésből”]
Collegio (al Baracone)
Jan. 16. 1878.

Fegyverszünet van alkudozásban. Nem Európa befolyásával. A czár hatalmas. Betöltött minden közbeszólást. És Európa „láthatatlan.” De a láthatatlan Európának azon tagja, melyet osztrák-magyar monarchiának neveznek, az látható, mint „im russiae Bunde der Dritte.”

Ez e minőségben Ausztria-Magyarország nullificálta ezen egész háború folyamára, melynek mérlegében saját jövőnd sorsa inogott; — ismét, megszibbasztotta Angliát, melynek érdekei a mi érdekeinkkel e válságnál oly szembetűnően találkoznak; és elhagyatottságra, bukásra kár hoztatta barátunkat, védgátunkat a törököt, ki lételeért küzdve: Európa függetlenségéért s első sorban hazánk és Ausztria biztonságáért küzdött.

Mit tehetett szegény, az ezer sebből vérező, a sokaktól szorongattott, a mindenkintől elhagyott?

Kettő közül kellett választania: vagy kibontani a proféta zászlaját, melyet emberiség érzelméből begöngyölve tartott; vértengerbe nyugtatni le a féldoldat, s — ha temetkeznie kell — világromok alá temetkezni, miniket évezredek nem láttanak: — vagy meghajolni az „inluctabile fatum” előtt.

Szegény szárnyszerű sas! az utóbbi választotta.

Sötét aggodalom borul a magyar ember lelkére.

De az osztrák-magyar külügyér azzal nyugasztal, hogy az ő számvetései a háború kimenetelétől függetlenek.

Küles volt a kezében a kapuhoz, mely a vihar szeleit lezárhatja. Majd ismét kezében volt a tehetőség rájuk kiáltani Virgil Neptunusának szavait: „Maturete fugam;” de ő számvetései hitében kaput is tárt, szabad dühöngést is engedett a viharak, melynek ártkát nemzedékek nemzedékei fogják színyelni, s messze-messze távolba kigyózó utját ledőlő országok romjai fogják jelteni.

O tárt kaput. Aztán néző maradt a véres dráma folyama alatt. Az ő szerepe — úgy mondja — majd a végfelvonás vég-jeleneténél következik, és ő megmutatja aggodó nemzetének, hogy megvőta érdekeit. Megleszen-e neki engedve, hogy csak bele is kiálthassa szerepét a katasztrófa lebonyolításába? nem tudom. A jelek nem biztatók.

De azt tudom, hogy vannak fatális tények, melyeket amolyan szerep szavallással megváltoztatni miért nem lehet; és azt is tudom, hogy ha el nem tér az iránytól, mely által politikájában ekkorig vezetett-

tett, még csak azt sem fogja megmenthetni, a mi még megmenthető.

A nemzetnek tisztába kell jönni e politika kiindulási pontja, iránya, lényege felől, miszerint a nemzet is megtehesse a maga számvetéseit, s azoknak utmutatása szerint határozhasson, akarhasson, eslekedhessék.

Legyen az ér honszerelmének is megengedve, reá vetni szerény mécses világát a helyzet homályára; talán hogy e szerény mécsvilág egy sugárkát vehet az ösvény felé, melyet a hazafiság aggodva keres.

Mialatt Bécsben gróf Andrássy aranygyapjas rendet adott, Fiumében — a semlegesnek mondott magyar korona területén — orosz tengerész-tisztek egész nyilvánossággal hadgyakorlatot tartottak azon mesterségben, hogy miként kell a semleges Fiumében készült torpedókkal levegőbe röptetni azt a törököt, a ki (minthogy a longyel, fájdalom, még mindig csak „elő szobor”) utolsó védgátja Ausztria s Magyarországának a panszlavo-czárismus árja ellen.

Az az aranygyapju, meg az a torpedógyakorlat egymást kölcsönösen kiegészítik.

Az első annyit jelent, hogy az osztrák-császár, magyar király meg van elégedve a külügyminisztere politikájával; a második megmutatja, hogy minő színezett az a politika.

Vajjon számot adott-e magának a megelégedő fejedelem e politikának, ha nem is eventuais következményei, de legalább actualis eredményei felől?

Mert nem minden van függőben. Már vannak consummált eredmények is. Van több. E helyen egyre akarok reá mutatni.

A szomszédunkban dúlt háború, s Magyarország és Ausztria jövőjére közt, egy végzettszerű kapcsolat van. Végzettszerű! mint a boszóló istenségek — az Eumenidák — haragja.

E kapcsolat onnan ered, hogy e háborúval nemcsak az úgynevezett „keleti kérdés” azaz: a porta és keresztény népei közötti viszony kérdése forog fen, hanem hogy ez complicálva van egy másikkal: az orosz hatalmi kérdéssel.

Bár mi véleményem: el legyen is valaki a felől, hogy miként kellene az első megoldani, ha a másodikkal nem volna complicálva, azt senki sem tagadhatja, hogy Magyarország, Ausztria és uralkodó házuk jövőjéért igen komoly veszélyek fogják fenyegetni, ha e háború egyik eredménye az lesz, hogy Románia s a keleti szláv népek a muszka-hatalom elcsüszése válnak, s mert azokká válnak, tehát a muszka-politika vontató kötelére kerülnek.

E veszély felől a földabrosz; s Magyarország és Ausztria ethnographiai viszonyai nem hagynak kételkedni.

Tehát akár minő eszmék által hagyta

is magát ktlönbön politikájában a bécsi kabinet befolyásoltatni; annyi bizonyos, hogy ezt az egyet semmi áron sem kellett volna megengednie, mindent el kellett volna követnie, hogy ez az egy meg ne történjék. És épen ez történt meg. Már megtörtént. Consummatum est.

A körülmények imperative kijelölték volt az irányt, melyet a bécsi kabinetnek politikájában követnie kellett volna, miszerint e veszélynek eleje vetéssék, vagy ha ez elmulasztatott, a veszély elháríttassék.

Ha azon meggyőződésre jutott, hogy a török birodalom helyzetében változtatásoknak kell történnie a keresztény népek javára, oda kellett volna minden igyekezetét fordítani, hogy a szükségeseknek vélt változtatások nem az orosz fegyverek győzelmes nyomásának, hanem Ausztria és Magyarország jóakaratu érdeklődésének, s ennek hatása folytán a porta liberalitásának legyenek kifolyásai.

Csak ily irányú politikával lehetett biztosítani hazánkat s Ausztriát a ktlönbön elháríthatatlan veszélyek ellen. A keleti keresztény népek nem kerültek volna az orosz hatalom vontató kötelére. El lett volna osztalva azon alaptalan, de tényleg csakugyan létező előítélet, hogy „Ausztria s Magyarországnak nincs érzése a keleti keresztény népek jölété s békés fejlődése iránt” (Andrássy gróf szavai). Nemesak ez előítélet lett volna osztalva, de sőt érdek-közösség is idéztetett volna elé köztünk s a keleti népek között a jövő kölcsönös biztosítása tekintetéből. S ezeken felül még az is elrejtett volna, hogy a változtatások nem mentek volna túl azon határokon, melyeken belül megnyugvást lehetett volna szerezni a keleti keresztény népeknek, a nélkül, hogy aláásatnék a török birodalom vitalitása, mely hazánk s Ausztria ktlönbiztonságának egyik lényeges postulatuma. E kettő egymással igen jól összeegyeztethető, ezt fejtegetéseim további folyamában majd ki fogom mutatni.

Ily annyi tekintetben üdvös irányú politikának érvényt szereshetett volna gr. Andrássy a háború előtt, a háború beálltával a háború alatt. — Némely kezdetleges s akkor sem helyes irányú kísérletecskék kivételével nem tette. Oly alkalmat is elmulasztott, melyről el lehet mondani, hogy isten ingyen kegyelme e szavakkal nyomta márkába a röpönő szerencse üstökét: „Neh! fogd meg! biztosítsd hazád és fejedelmé jövőjét, tartasd eszedben, hogy az elszalasztott percet nem adja vissza semmi öröklét.

Nem fogta meg. Elszalasztotta, sőt föbött tett. Ausztria-Magyarország külügyminisztere lön: „im russiae Bunde der Dritte” és a „horribilis” minőségben addig tolt az orosz szekerét, míg az eljutott Plevnába, és onnan tovább.

Ama bukásában is dicsőséges Titán-

időkben, milyennek a XII. század vége és a következő majdnem egészen volt, midőn káptalani és zárdai, sőt nőzárdai felsőbb s alsóbb iskoláink épen legszebb s legterjedtebb virágzásuknak örvendének. Azonban ha — mint tudjuk — másutt, még inkább kihalhatott a XVI. század folyamán, Mohács szomszédjában, Pécsen, minden tanodai élet, sőt ennek emlékezete is. Egyetem, mely egyik nagy hírű növendéke, Istvánffy Miklós tanúsításaként még az 1543-ki háború (nem a mohácsi vész) előtt is 2000 tanulóval számolt vala, emez újabb csapás után mind néptelenebbé vált, miglen imént jelölt évben végképpen kipusztult.

Ez évben másodszor hajtott a már rab-ságra Pécsen a törökök, mit a lakosság nagy része, ugy az egyháziak és szerzetesek is meneküléssel elölvén meg, 143 év ellenséges pusztításának hagyták át lakaikat. Így történt, hogy nemesak a városban, hanem messze környékén is majdnem kienyészettnek látszott a kereszténység. Azért már a török uralom veszélyes napjaiban Pécsen, mint az Evangélium bátor hirdetői s az elhagyott hívek örökei jelentek meg a jézus-társulati litküldérek, mely hősies buzgalomok jutalmul, mihelyt a törökök 1686-ban innet is kiűzettek, fejedelmi intézkedés folytán, a mai elemi tanoda telken nyerték s foglalták el első lakásukat. Utóbb a nagy emlékü esztergomi érsek, Széchenyi György, állandó fűrház és tanoda emelésére 50,000 ft. alapítványt tett javokra, melyet I. Lipót 1699-ben megerősítvén, 1702-ben még Göröcsény falu birtokával nevelt. Az építkezésre az egykori sz. Bertalan templom, ez időben török mecset, tőszomszédjában nyerték a telket, hol a mondott mecset a B. Szilz tiszteleter alakíttatván, lelkesül küldetéssel biztattak meg abban. Hálok s tanodájok építéséhez csak jóval több, 1724-ben foghattak, mit jobbra a török sirtkertek köveiből 1732-ben végre is hajtván, terjedelmes kollegiumokban, melyet folyós bolt-írvvel kapcsolok templomkhoz, be-

rendezték tanodájokat is. — Azon életerős szervezet és hódító szellem, melyet e társulat intézeteiben kifejtieni értett csakhamar benépesít s virágzásra emel pécsi tanodájokat is, mit azonban megvenyegy évi működésük után, ha egy időre még meg nem szakasztott is, nagyban megintgott azon időszak, mely az övének nyomába lépett, daczára annak, hogy el-töröltetésük s az intézetből 1776-ban történt végleges kivonulásuk után a gymnasium küldiszben és közben emelkedett.

Az 1777-ki új tanszervezet beléptével t. i. főgymnasiumi (Archi-Gymnasium) rangot nyervén, egyházi méltóságok igazgatása mellett, legfelsőbb megerősítés útján nevezett tanárokkal lön ellátva. Az 1784-ki józsefi tanrendszer e gymnasiumot is sajnosan leszervezte bensőleg, mig külső tekintélyét a győri akadémiának 1785-ben ide áttétele s a gymnasiumban elhelyezése újból nem kevésbé emelte; a mondott felsőbb intézetnek 1802-ben visszaköltözével azonban a gymnasium is előbbi rangjára szállott.

Ezen időkből a rendház majd hadi élelemszereknek, majd sebesült hadiaknak adott szállást; maga pedig az intézet világi vezetése mellett állt fen egész 1813-ig, midőn a zirc-cisterieknek adatván át, ezek a fejedelem által szabad választásra felajánlott dömés, pálos és jesuita rendházakból az utóbbit fogadták el, s annak birtokába első cisterci előjárója, Horváth Dániel, 1814-ki nov. 7-én, Painter Antal főigazgató s kir. biztos által ünnepelesen beiktattott. A rend nagy javításokra várt laképítést, ugy tanzségeit is csak 1814—15 tanévre foglalható el, s ekkor még szintén régebbi tanár kisegítése mellett; következett évre pedig tisztán saját egynevel által. 1820-ban a városi hatóság közbenjárására a rendház templomát Dréta Antal apát plébániatemplomnak engedte át, oly föltétel mellett azonban, melynek értelmében az intézet tagjai, mint szintén az ifjúság használatára is épen mint előbb fen-

nyenki pártosa van már is a habsburg-lotharingiai ház országában; s mennyire fog ezeknek száma növekedni a győzelmi nimbus fényében, mely a szláv ügy zászlaját diadalmasan lobogtató czariszmus terjeszkedő hatalmát körül veszi; ha megfigyeljük azt, hogy e hatalmi terjeszkedésnek vérozóiban kellő csillagát már is minő frenetikus örömrivalgások üdvözlék Szi-szekit Prágáig; ha tekintetbe vesszük azt, hogy mind ezen aspirációk vágyak, fanatizmusok, mennyi segédeszközt nyújthatnak az orosz hatalom terjeszkedési tendenciáinak, s ezek kellő időben mi biztosan számíthatnak amazokra: nincs oly vakság, a mely ne látná, nincs oly optimizmus, a mely kétségbe vehetné, hogy már meg van a boa constrictor, meg van az óriás polypp; amaz már arezunkba szűszeg; emez már nyújtogatja csápjait. — Hata-raiuk orosz clemszkekkel vannak megrakva. Mögöttük megterve az egyetlen barát, kire biztosan számíthatunk; s kit hazánk kormányá, ellentétbe helyezve magát nemzete józan eszével, s önfeltartási ösztö-nével, botorul — bizony-bizony mondom botorul! veszni hagyott.

Az orosz elkészítette magának az „étlapot” azon „marche routeban”, melynek a „végobjectuma” mi vagyunk; mi Magyarország és Ausztria.

Ezt a sikert, ezt az eredményt, az osztrák-magyar külügyér oly tüntetőleg meghelyeselt politikájá immár elérte. Plaudite!

Hiszen a ma még titek. Hát mi gondotok a holnapra! Mi gondotok arra a hazára, melynek akkor is lenni kellene, mikor ti már nem lesztek — a ki hátul marad, majd beteszi az ajtót — Plaudite! Hanem a haza szent szerelme, mely vallásos áhitattal öleli keblére nemesak az a hazát, e mely van, hanem azt is, a melynek lenni kellene, midőn mi már rég nem leszünk; az „velőgig ható fájdalom” érez, a mint abba a holnapba bejéteknit, melyet ti nem gondoltatok.

Isten törvénye örök; ilyen okra, ilyen okozat. A holnapba nem nehez belátni, midőn az árnyékát oly szembetűnően a mára veti.

Mi fog történni? Ugyanaz a mi Törökországban történt, szóról-szóra az.

A keleti keresztényekkel rendelkező „Patronus” forrongásokat fog szitogatni minálunk s Ausztriában fajrokonai (?) s a népvándorlás előtti Dácia után sóvárgó oláhok közt. A győzelmes czár „kongó” argumentumaira lesz, a ki hallgasson. A felszított forrongás le fog veretni. Az orosz diplomatie intervenál, hogy szolgál-tasson Ausztria s Magyarország igazságot” (ezt így nevezik) „elnyomatott” (ezt is így hívják) fajrokonainak, s az oláhoknak; — kiknek a czár „természetes”(!)

maradt. S így folytaták fent mondott kör-ben munkásságukat a rend tagjai 1831-ig, midőn a Pécs nagynevű főpapja, b. Szepesy Ignác által emelt lyceum bölcsészeti és jogtudományi karában két-két tanszék részökre is alapítványilag kijelöltetvén, az előbbi kettőt mindjárt 1831-től a jogszakiakat pedig 1833-tól vették át, s betöltték mindaddig, míg az 1848—49 évi események leforgásával a lyceum felsőbbleg be nem szüntettetett. Utóbb jelölt évben a gymnasiumi tanúkar saját lakából, had-hatóság megfigyelés folytán, tanodájával együtt a lyceum épületébe helyezkedék át, mire rendházuk lakóanyagá, majd kórházá alakítottatott át. Attól fogva 1752-ig a rend-gatek hatan, ezen évtől pedig az intézet-nek nyolc osztályává emeltetése s a püspök-meycei papság igazgatása s kiegészítő tanárködsása mellett, több-kevesebb egy-nek részvételével látták el a főgymnasiumot, mig 1863-ban a püspök és a rend főpapja között létre jött szerződés alapján, a megszűnt négy lyceumi tanszék címéből, némi jövedék biztosítottván a rend számára — melyről azonban a zirci apát-ság, 1874-ben, a joglyceum javára lemondott — az egész intézet ismét a zirc. rendre szállott vissza. Megkezdé tehát még azon évben, megrongált épületének rendbehozását s az új tanviszonyokhoz mérve szűkké vált tanodájának új szarnnyal bővítését, s az így jelentékeny áldozattal 1863-ban kiépített rendház és főgymnasiuma, 1866-ra hat egynevel újból visszatere, s általa díj-jazott egyházi s világi tagokkal egészítvén ki a főgymnasiumi kart új díszű sajátján töltötte be ismét, ma pedig tisztán, saját tagjai által tölti be hivatását. A 1849-ben kiadott birodalmi tanszervezet követeléseinek 1852-ki októb. közepétől, midőn az Pécsen is behozott a minék-tanszék be rendezésén kívül, tanulm-és physikai szertár alapításával is megfelelt az intézet. Jelenleg tizennyolcz reudes és mellékatanár vezetű osztályait.

TÁRCSA.

Esik a hó.

Esik a hó, zúg a vad orkan,
Majd betöri az ablakot.
S én idebent rózsás kedélylyel
Tavaszi dalt dúdolgatok.
Szegény szívem szokatlan érzés,
Meleg sugár villanja at . . .
Oh, szép az élet, szép az élet,
Tegnap vettem egy mázsa fát!

Le-leülök a kályha mellé,
S a multba úgy elmélyedek!
Eszembe jutnak mind az atétl
Hidég, havas kemény telek.
De kibékít a pattogó tűz,
S kacagom a vihar dalat . . .
Oh, szép az élet, szép az élet,
Tegnap vettem egy mázsa fát!

Előveszem kedvencem poémát,
Során el-eltöprekendem.
Szegény! ő is sokat didergett
Szobában és az örthelyen.
S forró szívének lánghevével
Melengető mindig magát . . .
En is szívemmel fűtök, amint
Elégetem a mázsa fát!

Pósa Lajos.

A pécsi rendház és gymnasium. *)

Pécs, kir. város, nagy multjából mint kiválólag az iskolák s tudomány városa emelkedik ki. Már Árpád- királyaink idejében birt jeles főiskolával, melyben főleg a jogtudományi szak volt gazdag nagy számu tanárokkal és hallgatókkal, de mely a XIII. század végén elenyészett. Majd az egyetemesül berendezett veszprémi főiskolának is megszűntével, N. Lajos emelt, 1367-ben, birodalma ezenkori középpontján, Pécsen, főtanodát (studium generale), mely V. Orbán pápa által megerősítve s a szokásos kiváltságokkal ellátva — a hittudomány kivételével — minden ezenkori magasabb tanulmánykörre kiterjeszkedett; utóbb pedig Mátyás király, II. Pál pápa engedélyezéséből, a hittanulmányokat is bevitvén az intézetbe, teljes egyetemmé fejtette azt, ugy, hogy benne a felsőbb tudományok szakairól magisteri s licentiatusi rangok is osztatának. S megtartá e díszét a város közel a XVI. század közepéig, hol száz hetvenhat évi fenállása után elvégre letűvén, annyi szépet s nagyot elenyészítő XVII. századunk után is abban veté még Pécsre viszlényét, hogy ez a róla nevezett tankerület székpontjává, majd pedig egyik hazai akadémiának helyévé avattaték. Mint honunk egyik leg-első püspöki székhelyén, itt is kétségkívül korán kifejtettek, a tekintélyes püspökség s az 1332 körül negyven tagot számlált káptalan mellett a többrendű zárdák és ezekkel a város közép- és néptanodái s erőteljes hit erkölcsi élete is. A már Salamón király által 1070-ben alapított benézés apátságon kívül rendházzal bírtak itt a magyar középkorban a sz.-ferencziek, ágostoniak, később a dömések, kapuczinusok, pálosok stb. kiknél bizonyára Pécs, az országos, népes egyetem fővárosa sem nélkülözöte magasabbra készítő iskoláit, oly

*) A zirc-pilis-pásztoi egyesült apátságokba bebezeltet cisterci rend 1878. évi névtárából.

patrónusok — az osztrák és magyar kormány tiltakoznak az avatkozás ellen; megmondják, hogy itt van „igazság”, itt nincs „nyomozás”, vagy pedig „szokott meghurlyasztással tekintetbe veszik a „barátságos” tanácsot, s concessiókhoz nyulnak, melyek természetesen nem fognak tekintetű kielégítőnek. Egyik mint másik esetben lesznek újabb bűjtogatások, forrongások, lázadások — orosz rubelek, orosz „gyáratok, rokonszenvezők” keverednek a játéka (mint minap Szerbiában), a vér folyni fog, városok, falvak égettnek, pusztítottak el; lesznek kegyetlen provokációk és kegyetlen represszálok; orosz agensek kabáthán és szoknyában fellérmazzák Európáért a „philantropiát” ez új „bolgár atrocitások”-kal; az orosz diplomatikai jegyzékek mind vastagabban, mind követelőzőbben fognak hangzani, míg végre a kedvező perczben, minán osztozó társakról gondoskodva lett, az orosz kijelenti, hogy ő ezt tovább nem bírheti, s a „humanitás, a szabadság, a felelősség, a rend s Európa nyugalma névében” fegyverhez nyúl és elő rendet csinál, s a rend és szabadság nevében proklamálja a „kibirtoktalanság”, a „földosztás” áldását, miként azt Lengyelországban megkezdte, s most Bulgáriában oly szép sikerrel folytatja — az osztrák-magyar külügyér politikájának nagyobb dícsőségére.

Szörnyűsége így fog történni. Ez az orosz „modus operandi.” Így tett Lengyelországgal. Így tett Törökországgal. Így fog tenni velünk s Ausztriával, ha az orosz kormány még most az utolsó órában, midőn Sybilla kilencz könyve közül hat már a tűzbe repült — sem emelkedik fel határozottságával a veszély szivonymlára.

Ez lehet rémdátásnak, lehet conjecturális politikának gnyolni. Cassandra szavát is annak gnyolták Trója hőesei, s Trója eleste Cassandra-nak adott igazat. E conjecturális logikai következtései annak, a mi már nem conjectura, hanem tény, egy romanok és keleti szlávok (s vesztésük is) oda lettek esatolva az orosz hadsereg vantozó köteleire.

Hát Andrassy azt mondta a delegatusoknak, hogy „ha feladottot érdekel, van szó, meg kell azokat nevezni.” En egyet megneveztem.

De hát mi az a politika, mely dacára annak, hogy ily végzetterhes eredményhez már elvezetett, mégis azon illuszióban ringatja magát, hogy megóvta Ausztria és Magyarország érdekeit? Hogy nekünk az orosz a veszély, a török pedig nemcsak nem veszély, de sőt védőt a veszély ellen, azt kétségbe senki sem teszi.

Hat minő okoskodás fonatán juthatott el az osztrák-magyar külügyér oda, miszerint hazánk és Ausztria léteérdekeinek megóvása nem abban keresse, hogy a törökkel jusson egyetértésre az orosz hatalmi törekvés megállítására végett, hanem abban vélté fel, hogy az orosz-szal juttat egyetértésre, ki a töröknek vesztése lesz?

Ebben az álláspontban annyi kiálló abnormalitás van, hogy a politikának offi-ciosus védelmező közt akadtak, kik az abnormalitást megengedték, jobb védők hünyében kényszer helyzetre hivatkoztak, pressióról beszéltek, háborúval fenyegetésről Berlin felől.

Ez alapítván beszéd, melyet a német nemzet érzelme, hangulata, érdeke s egy tekintet az európai viszonyokra, merőben megrázott. Ha a keleti bonyodalom, melyek annyi oldalról bele vágnak Európa nemzetközi érdekeibe, más európai kérdésekkel annyira complicálódnának, hogy a complicatióból európai háború következne, hogy ez esetben Ausztria-Magyarország a poroszsal nem egy táborban találja magát, az valószínű; de a ki azt állítja, hogy Vilmos császár oroszos hajlamai addig mehetnek, miszerint az orosz kormányt fegyverrel támadja meg Ausztria-Magyarország, csak azért, mert ez a keleti kérdésben saját léteérdekei által sugalmazott politikát követne: a ki ezt állítja, az nem ismeri a tényeket, nem vetett számot Európa viszonyaival. Hamis jöhetnek test. Lehetetlen beszélni.

Tuldomra ezzel gr. Andrassy soha sem is takarozott, nem is gondolom, hogy valaha fog. Sőt mindig repudialta a kény-szer helyzetét; mindig azt állította, és állította, hogy a mit teszen, szabad kéz-zel teszi.

Ha ez másként volna, gr. Andrassy-nak már rég kötelessége volt volna tájékoztatni a helyzetet az oldala felől úgy az osztrák birodalom, mint Magyarország representatív hatóságait; és én meg vagyok győződve, hogy ezek csak még sem tekin-tik a 800 ezer főnyi hadsereggel, s nyolcz nap alatt mozgósítható pár száz ezer hon-védell rendelkező osztrák és magyar mo-narchiát annyira silyednek vagy interna-tionalis állását annyira gyámoltalannak, miszerint ily méltatlan s a monarchiának mind méltóságát, mind függetlenségét, mind léteérdekeit melyen sértő insultus gyávan eltűnjének; nincs kétség benne, hogy rég kellett támaszt biztosítottak volna ily insultus visszautasítása végett azon combinatióknak valószínűsítését, melyekre Európa viszonyai a körül tekintő politikának, a jelen válságnál tág és biztos alappal kínálkoztak.

Vilmos császár részint személyes ro-konszenzből, részint halálából a multért, részint felelemből a jövődtől egy követ fujhat az oroszossal; de ha úgy állának a dolgok, hogy Vilmos császár fenyegeté-sekkel reá parancsolhatna Ferencz József császár királyra, hogy az orosz kedvéért

oly politikát kövessen, mely életfájának gyökereit ássa alá, úgy azt kellene mon-danunk, hogy az osztrák ház már media-tizálva van. Patronus kegyetől függ. A ki-nek patrónusa van, ura van.

Hanem ez eset nem forog fen. Hát én gr. Andrassy azon oda vetett szavát, hogy ő „nem csinálta a porosz orosz szö-vegeket, hanem készen találta” csak azon éleztési hajlam rovására írom, melylyel államférfiúi komoly gondjait (bár nem mind-g a maga helyén) fel szokta derengetni; s teletem reá az, hogy ha valaki egy ver-met készen talál, a legrosszabb a mit tet-het, az: ha bele ugrik.

Nem nyomás, nem kényszer helyzet vitte bele gr. Andrassyt abba a végzet-terhes abnormalitásba, hogy „im russischem Bunde der Dritte” legyen: a mi bele vitte, az nem más, mint egy hamis kiindulási pont, melyre okoskodását alapította. — Politikában mint minden okoskodásnál a kiindulási pont az, a mi határoz. A ki a taposó malom kerekére lép, az aztán ta-poss. Viszi a kerek.

Azok után, a mik gr. Andrassy minapi nyilatkozataiból nyilvánosságra kerültek, én tökéletesen fel tudom fogni politikáját. Leket az még titok a diplomatikai össze-sugás-bugás részleteire nézve, de ez csak coloratura, csak parafrazis. Az alaphang, politika kiindulási pontja, iránya, logicája, többé nem titok, s a még titokba burkolt részletek a dolog lényegében nem változat-hatnak. A hallnak, mely a hálba tolokod-tott, nagyon középszerű vizsgálat az, hogy ilyen s nem amolyan mártással fog felalattani.

En, ha egészségem megengedi, elfogom mondani nézeteimet mind a külügyér poli-tikája felől — tárgyilagosan „sine ira et studio” miként a helyzet komolysága ki-vánja — mind arra nézve is, hogy mily irányban kellene a nemzetnek belevetni az események mérlegébe, határozott akarattal, miszerint a mi még menthető, megmentet-hessék.

Hanem azt gondolom, jobb lesz, ha bevarom a fegyverszüneti alkudozások ki-menetelét. Mert az határozta meg a hely-zet actualitását, s ez viszont a teendőket.

Addig kérem hazáimait: gondolkozna-kan ama veszély felől, melyet e levemben — mit az eddig uralgott politika tényleges eredményét — kijelöltem.

A helyzet végtelenül komoly. Nehány év előtt hazánk sorsának egy végzetes forduló pontján, e szavakkal kiáltottam bele a pusztába: „Ne ker-gesétek bele a magyart, önállóságának feladá-sába az orosz veszélyre hivatkozással. E veszély tekintetében hazánknak Ausztria nem villámhárító, hanem villám vonzó. Nem erő, hanem gyöngeség.”

A pusztában kiálló szó Cassandra szó volt. Ma már tény, hogy az volt. Könyö-rület Istene! mi másként állana minden, ha ezelőtt öt hónappal nemzetünk keze nem volt volna megkötve Bécs által!

Most meg azon másik szavamra figyel-mezetek, hogy „a bécsi politika hazánkat maglyává teszi, melyen az orosz fogja az osztrák sást elégetni.”

Vigyázzon a nemzet, ne hogy e szó is Cassandra szóvá legyen.

Majd elő az idő, midőn lesz hivat-kozás a „nagyelékli magyar nemzet örök-lött hősiességére, lovagias érzelmére.” — Tudom. — S a magyar helyt fog állani magáért. Ezt is tudom. Még dobog az a szív, még izzos az a kar, mely meg tudta övni e haza életét ezred éven át. Hanem miként amaz óskori Normán, ki az égelel mutató szent Olafnak e kérdésére: „Kiben bízol?” azt felelte: „Magamban,” úgy bi-zony mi is már jóformán csak magunkban bízhatunk. Bizzunk is. De bizony bizony mondom: „megnehezült az idők viharos járása felettünk.” Nehéz időknek megyünk elibe.

Kossuth Lajos.

— **Belügyminis-teri értesítést** kaptak a városi törvényhatóságok, hogy azon hadköteles tisztviselők névjeg-yékében, kik netaláni mozgósítás esetében is nélkülözhetlenek, minután e kedvezvény rendszerint csak a városi polgármesterek, főjegyzők és főkapitányokra lett kiter-jesztve, más e minősítvényekkel nem bíró tisztviselőket ne is terjeszsenek fel. (Az még nem volna a legnagyobb baj, miat-tunk elvihetnék a polgármestereket stb. is, majd lesz helyettük más, hanem az már nagy baj, hogy a mozgósításról annyit írka firkálnak, — annyit előintéz-kednek, de soha sem rendelik el, — pedig eddig már egész kényelemmel tünkre ver-hettek volna vitézéink a muszkák.)

— **A bécsi értekezletek ered-ményéről** írják: A két kormány megállapodott abban, hogy a 80 milliós bank-adósságról szóló törvényjavaslattal kivétel-vel ragaszkodnak minden irányban és feltétlenül a betervezett kiegyezési javas-latok szövegéhez, csak a szeszadónál fogadták el a 6 fok helyett az 5½ fokot. — A mindkét alsóház által tett módosi-tások tehát a felsőházak által az eredeti szövegre visszavezetendők lennének. — A vámtarifá, bankjavaslat, Lloyd subventió stb. tehát változatlan maradna. Az osztrák alsóház magatartásánál fogva nagyon kétséges vajjon a kormánynak sikerül-e az eredeti törvényjavaslatokat keresztül vinni, ezért a pénzügyi vámk kérdésében az osztrák miniszterium kabinet kérdést állít fel. A miniszterválaszgot elkerülhet-lennek tartják.

— **Az osztrák miniszterium** beadta lemondását, mivel nincs reménye, hogy a reichsrath által a kávé és petro-leum magas vámtételeit elfogadtassa. A

reichsrath elnapolta tleseit szombatig. Addig megkísérték még a klubokban, vajjon nem lehetne-e a kormányi előir-jesztésnek többséget szerezni. A mini-sterium lemondása még nem fogadtatott el.

— **A kormánypárt boszor-kány** — konyháján, ott hol már annyi nem-zet — rontó törvényjavaslat megfűt az ugy-nevezett „Szabadelvű” körben úgy látszik még is komoly ellenzék emeli fejét a vámtügyi törvényjavaslat ellen. Kautz Gyula, Somssich Pál, Muzslay Sándor, sőt még Bittó István és Szilágyi Dező is kijelentették a kör tanácskozásában, hogy e javaslatokat nem fogadják el. Kerkápolyról ugyanezt várják és többek az előbbiek példáját követendik, ha csak mint már számtalanszor megtörtént az utolsó órában meggyőződésüket meg nem tagadják.

— **Tizenhét milliónyi potom-ság** iránt keresetet indítottak a károly-város — fumei vasút építési vállalkozók a k. k. kincstár ellen a főváros IV. kerületi járásbíróság előtt. Keresetükben előadják, hogy ők a pályázat oz esatolt tervek és költségvetés alapján vállalkoztak a vas-utnak az előirt tervek szerinti kiépítésére 19,890,650 frton. — Építés közben tapasztalták csak, hogy a szerződéshez esatolt terv és költségvetés szerint előirt és kitű-zött vasuti vonal nem is létezik, hogy ezen vonal, mely az átkentési tervrajz szerint alkotandó volna, egészen más hosszalévnyt eredményezne s hogy a szerződéshez esatolt hosszalévny szünte a legtöbb esetben nem egyezik meg a termé-szettel. Vállalkozók új tervet készítettek, ezt bemutatták a kormánynak, mely azt hely-benhangya, minek folytán az építési mu-kaik befejezték. — Végül azonban a kincs-tár megtagadta a tényleges kiépítési költ-ségeket megfizetni. A vállalkozók — a Franco magyar-franco-osztrákbank és b. Pongrácz Oskár — a vasut kiépítési költ-ségeket 37,625,222 frtra számítják fel, miöl körülbelül 19 milliót felvettek, ke-resetbe vett követelésük enél fogva a 17 milliót meghaladja. — Bizony egy örven-deztető új évi ajándék ez is a magyar adófizetőnek.

— **Marosvásárhelyről értesí-tenek**, hogy Ugron Gábor és b. Orbán Ottó a királyi tábla határozata folytán ismét szabadlábra helyezték. (A törvény ellenére eljáró alsó bíróságok megfeny-itéséről természetesen szó sem lehet.)

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház január 18-án tartott ülésében a vámtügyi bizottság be-mutajta jelentését az osztrák-magyar vámszövetségről, az általános vámtarifáról, a közös részvénytársaságok kölcsönös viszonyáról és az osztrák-magyar Lloyd-ról szóló tjavaslat iránt. Ezen tjavaslatokhoz több különvélemény van esatolva. — A tárgyalás módjára nézve a bizottság az osztálytárgyalás mellőzését ajánlja s kéri, hogy az osztrák-magyar vámszövetségről s az általános vámtarifáról szóló tjavaslat együttesen tárgyalassék. Többek ellenzése daczára is a bizottság ajánlata s illetve kérelme elfogadtatik s a tárgya-lás 28-ára tűzetik ki.

Január 19-én. A kérvények tár-gyalása megkezdvén, a szegedi nép-gyűlés jökvényét a kérvényi bizottság, tekintettel arra, hogy a házhoz csak két-vények intézhetők, visszautasítatni indít-ványozza, mely indítvány felfolvasása után, Tisza K. felszólalására elfogadtatik. Per ez el igazságügyminiszter Simon y i-nak, — Pécs hi közlekedési miniszter Ronay Istvánnak interpellációjára felel.

Január 23-án. A képviselőház f. havi költségvetése megszavazattik. — Helffy interpellatiót intéz a belügymi-niszterhez a munkásgyűlések betiltására vonatkozólag. Simon y i E. a honvédelmi miniszterium kebelében uralgó nepotismus egy jelenségét tette interpellatió tárgyává. Madarász József a keleti vasutnál alkalmazott magyarul nem tudó tiszt-viselőkre nézve intéz kérdést a közlekedési miniszterhez. Végre Irányi D. a fővárosi fenyegető árvíz ügyében interpellál.

KÜLFÖLD.

Pétervár, január 23. Az udvarnál ren-deletek adattak ki, melyek a cárnak a hadsereghez való utazását látszanak jelen-teni. Mint bizonyost állítják, hogy a czár az orosz seregnek Konstantinápolyba leendő bevonulása esetére nézve, a bevonulásnál részt veend. A császári családban azonban mindent elkövetnek, hogy a czárt e tervről lebeszéljék és ürügyül veszélyt emlegetnek, melynek a császár személye, szándéka ki-vitelében kitéve lenne. (P. C.)

Trieszt, jan. 23. Kairóból érkező sür-gönyök jelentik: a Khedive a portától a Bolgárországban álló egyiptomi csapatok-nak a Khalfák városa védelmére való al-kalmazását sürgeti, a konstantinápolyi szeraskierat elhatározta ezen kívánat tel-jesítését.

London, január 22. (B. C.) Az ad-miralitás az illető hadihajó parancsnokok-nak azon parancsot küld, hogy azon perc-zben, melyben a Konstantinápolyban lakozó brit altalvalók védelme azt megkívánná, anélkül, hogy a porta tiltakozása számba véteték, a bemenetet a Dardanellákba es-közölje.

A háború.

A sok béke- és fegyverszüneti alku-dozások daczára e rovatunk még mindig tartja magát a a külföldi rovatunkban

közölt tudósítások szerint nem is egyha-mar szünik meg az. — Egy muszka had-test Galipoli felé közeledik. Egy erős muszka lovasosztály erős kémszemlélt tartott Hadsí. Oglu-Bazardsik felé, de az egyiptomiak által visszaveretelt. Gurko a törököket a Despolodag hegységig üldözte, kik 9000 embert halottakban, 3000 embert foglyok-ban és 49 ágyút vesztettek. — Komarov tábornok Asziában Ardancusból Artvinig a Gombkotás magaslatokig hatolt előre. A szerbek Kursunykát másod ízben is bevet-ték, a bevétel megelőző esatában 400 tö-rök esett el, 450 fogságba esett. — Szul-lejman pasa Kavalánál seregeivel hajókra szállott. Hadseregének létszáma 40.000 ember. Ha e sereg kellő időben Konstan-tinápolyba érkezik, az összes véderő mint-egy 80,000 emberre megy. A harezeri vi-dekeken az éhínség nagy mérvben pusztít. Ezrenként hullanak el a szegény menekülő törökök.

A Koresinából.

III.

Amint a „P. F.” f. é. 3-ik számában a „Különfélék” rovatában olvasható, a koresinai viszályozó társulat utolsó közgyű-lésének jegyzőkönyvében az monadtik, hogy Neumann társulati mérnök engem e köz-gyűlésen becsületesítő kifejezéseimért he-venyében felpotozott.

A közgyűlés e jegyzőkönyvének alá-írói e valótlan állítással csak azt bizonyít-ják, hogy a corruptiónak és nem a gazdálák által rájuk bízott érdekeknek szolgálai.

A valóság ez: A társulat elnöke, a közvagyon e fizetett szolgálata, megtudván, hogy a csatorna felülvizsgálata decz. 12., 13. és 14-én fog megjeztetni, mindjárt a következő napra tűzte ki a választmányi gyűlés avégeti összejövetelét, hogy a vál-lalkozóval leszámojjon, illetőleg, mivel pénz kevés van, neki a hátralévő fizetéséről kötvényt kiállítson; s én ezen sietséget Lejtényi György urnak csak annak tulaj-donítottam s nézetemnek többek előtt ki-fejeztet is adtam, mert oly rövid idő alatt a felülvizsgálati jegyzőkönyvet sem az ér-dekeltek, sem maga a választmány át nem tanulmányozhatta és így csak az a feladat jut a választmányok, hogy a felülvizsgá-lati jegyzőkönyvet kitétt leszámolást egy-szerint elfogadják.

A felülvizsgálati jegyzőkönyv azonban a választmányi gyűlés órájáig el nem kész-ült és így határozatba mehetett azon in-dítványom, hogy az, mielőtt elkészül, ki-nyomattassék; az összes érdekeltségekkel közöltessék; és azon kívül egy leszámolási bizottság küldessék ki, mely minden a le-számoláshoz szükséges okmányok és a felülvizsgálati jegyzőkönyv beható tanul-mányozása után az összehívandó közgyű-lésnek a leszámolási ügyben véleményes jelentést tegyen.

Csodálom, hogy e leszámolási bizot-tságba magam is bevalasztattam, de még jobban csodálkoztam később azon, hogy e bizottság elnöke engem előbb hív meg a vélemény megállapítására, mielőtt az okmányokat csak láttam volna. Kiderült azonban, hogy a leszámolási bizottság el-nöke, ki Szigetvárot lakik, Lakóesáról kapván az okmányokat, azon hitben volt, hogy én azokat már áttanulmányoztam és csak a meghívást várom. Kér-semre az okmányok Szigetvárról hoztam Lakóesára küldettek, s én, ki a kinyoma-tott felülvizsgálati jegyzőkönyvet olvasva, annak visszavárvó fogásain körösztül hatni nem tudtam, de több lényeges ok-mányt is, úgy mint a csatorna átvezeti térképét; a tervezetet és költségvetést jóvá-hagyó miniszteri intévényeket és több másokat is az átküldött iratesomban né-külköztem, legottan arra kértem a leszá-molási bizottság elnökét levélben, hogy az általam felsorolt még hiányzó 9 okmányt a társulati elnöktől lekérje, és nekem mi-előbb megküldje. A leszámolási elnök meg-tette kötelességét; de a hiányzó okiratok mai napig sem érkeztek hozzá; ellenben a leszámoló közgyűlés f. h. 15-ére össze-hívattott és e napon meg is tartott.

E közgyűlést megelőzőleg néhány nappal írásba foglaltam tanulmányozásom részerményét; átküldöttem a leszámolási bizottság elnökéhez, és arra kértem, hogy ezen észrevételeim benyújtásánál arra kérje a közgyűlést, miszerint a vállalkozóval való leszámolást akkorára halassza, mikor a hiányzó okmányok leérkeznek és a véle-ményes jelentés a bizottságban elkészül.

A közgyűlés megnyitattott és észrevé-telem állítog felolvastattak; de mikor én a gyűlésbe érkeztem, akkor egy új oly formán beszélt, mintha nem tudná, mikép a hiányzó okmányok a bizottságnak még most sem küldettek meg az elnöktől. Ez azon kételety támasztotta bennem, hogy észrevételeim csak nagyjából lettek felol-vasva, miert minden egyéb észrevételeim-nél nyomatékosabb azon új észrevételemet adtam elő, miszerint a társulati mérnök és a vállalkozó által készített és neveik alá-írásával ellátott, a felülvizsgáló biztos ál-tal pedig átvizsgált és aláirt kivételi munka-számzás szerint a vállalkozó eredetileg 194900 köbméter II-od osztályu földkieme-lést számított fel, a felülvizsgáló biztos pedig ezt 194100 köbméterre helyesbítette az utánszámításban; de a felülvizsgáló bi-zottság, u. m. biztos, társulati mérnök, tár-sulati kiküldöttek (nem érdekeltek) és maga a vállalkozó is, mégis a leszámolás alap-jául veendő felülvizsgálati jegyzőkönyvben egyhangulag azt bizonyítja aláírásával, hogy ugyanezen II. osztályu földkiemelés 202300 köbméterre rug, többre tehát, mint a mennyit a vállalkozó maga számíthatott, többre, mint a mennyit a felülvizsgáló ki-számíthatott, többre, mint a mennyit a mi-

niszter engedélyezett. (Ez csak egy példa volt a sok közül.)

A tisztelt olvasó senki szavának ne higlyje, hogy én itt a pótmunkát az eredeti tervezet földkiemelési munkájával összeza-varom; mert azt megengedem ugyan, hogy a kivételi munkaszámítás látható kisebb összegben pótmunka is lehet bele véve, de hogy a felülvizsgálati jegyzőkönyv össze-gében pótmunka nem érthető, mutatja azon körülmény, mely szerint a föld ki-emelési pótmunka a csakis a holt Drává-ban van engedélyezve, ezen nagyobb összeg földkiemelés pedig a holt Drávától a zárdori víz beszakadásáig nyúló vonalon mondatik találtnak a felülvizsgálati jegy-zőkönyvben.

A társulati többség azonban ezen észrevételeim daczára is akart, és pedig csakis a felülvizsgálati jegyzőkönyv alap-ján, beszámolni is, melyet Lejtényi ur képvisel, miniszteriel nem engedélyezett, a vállalkozó által önbevallása szerint nem teljesített munkáért a vállalkozó irányában adóssá tenni.

E határtalan vakmerőség ragadtott el engem a kitérésre; de csakis e kitérésnek köszönhető, hogy a leszámolás elhalasztott.

Kitérésom után újból felvétetvén a tanácskozás fonala; az elhalasztás határo-zása ment, és a többség még azon szere-nesés gondolatra is jött, hogy a felül-vizsgálati eljárásból (velem is minden egyéb érdekeltek és képviselőkkel együtt) kizart Buday Béla káptalani mérnök urat is be-valasztotta a véleményadásra kiküldött le-számolási bizottságba, ki azonban már előre érezette velem, hogy nézeteimet, valamint a közgyűlésben nem pártolta, úgy a leszá-molási bizottságban sem fogja pártolni, mit azonban én Buday urnak oda vetett sza-vaira e nem hiszek.

A tanácskozás fonalának újbóli fel-vétele után, de a mondott határozatok ho-zatala előtt történt, hogy Neumann ur, ki igen távol volt tőlem a tanácskozás alatt, sompolyogva megkerülte az asztalt, hátom mögé lopózkodott és felemelte kezét, hogy megüssön. De én éppen jókor találtam megfordulni és az ütést egy hátra felé tett lépéssel elkerültem. Hogy Neumann urat többen körülítették és visszataszgálták, azt mindenki láthatta; de hogy engem va-laki taszigált volna, azt senki sem láthatta; már pedig, ha Neumann ur csakugyan, mint a corruptio szolgái ezélatosan a hirt terjesztik, engem kétszer arczul ütött volna, nem tudom: mi oka lehetett volna, még egyszer felem törekedni; de azt sem tudom olyan könnyen elképzelni, hogy azon idő alatt, míg ő kétszer is megütött, én a kezemből lévő széklet egyszer sem röpítet-tem a fejéhez*) de még a széklet fel sem kaptam, még egy indulatos kifejezést sem használtam.

Sokan azon hámulnak, hogy tudtam magamat annyira moderálni? pedig bá-nulatnak csak azon van helye, hogy leg-alább a költői igazság kedvéért miert nem költik hozzá, hogy védelmemre én is tett-legességekre ragadtattam. Bizony a köz-alapítványi főtiszt úrba kevés költői lélek szorultott.

Lejtényi urnak és szolgálainak azonban nem kevés eszköz volt, midőn a pofonlitést és annak bevenyében való végrehajtását költötték. Ez az egyetlen fegyver, melyet a számok és aláírások kérélelhetlen szuro-nyai ellen kézbe foghatnak: „Pofonlító-ték, és most nem mer elégtételt keresni, mert érz, hogy hazudott!”

Pedig elégtételt azért nem kereshetek, mert tetleg nem üttemet, a kísérlet-ért pedig kétes az elégtétel, meg nem is törődöm vele.

Szegény úgy az, melyet csak ily ezé-l-zatos ráfogásokkal lehet védelmezni Do-mine Lejtényi!

Lakócsán, 1878. január 22-ikén.
Sterba János, ártérbirtokos és a leszámolási bizottság tagja.

*) Nem azért mondom ezt, mintha ebben helyes megtorlat látnék, hanem azért, mert végtbe, ha helytelenül is, megtörténhetett volna. Sterba.

Mohács, 1878. jan. 16-án.

Szomorodott szívvel jelentem, hogy Mohács első képviselőgyűlésén a Goócs, Stájeves és Brand által triumvirátus meg-alakult! hogy a képviselők többsége az előjáróság kijelölésénél — győzött!

„Szomorodott szívvel,” mert ez eset-ben az önérdék ismét győzött a város ér-deke felett; mert a többség ismét fényesen bizonyította, hogy előtte nem a fő kér-dés: kik lennének a meghivatottabbak és legalkalmasabbak, az előjáróságnak leg-alább fő helyeit elfoglalni; kik lennének képebbek e szerencsétlen fészek gazda-sági viszonyait és köztgyeiket rendbe hozni; hanem az, hogy azon ismert vezérek, kik már eddig is oly erőszakosan igyekeztek a várost — boldogítani, kiket szemelnek ki magoknak, kiken majd ezentúl is — nyargalhasanak.

Szomorodott szívvel, mert ezen a vá-rostra nézve annyira káros, sőt botrányos győzelem egy-két kivétellel a vagyonilag függetlenek, a virilitást, az „intelligencia” győzelmé, melynek erkölcsi függetlenséget kellene mutatnia, melynek tehát a köztgyek terén jó példával a sztrös atyafiának száz lépéssel előtte kellene járnia.

Hogy hamis-e ezen felfogás: itélje meg a világ!

A győzelmes, az „intelligens” párt; városunk „legjobbjai” a birói állásra e há-r-mat jelölték ki: Hoindoner, Pyrker és Kacs-kovits urakat.

Visszhang*)

a Néptanodának 1877. decz. 15-én megjelent új című cikkére: Mit várunk mi az új püspöktől a tanügy terén.

(Folytatás és vége.)

Itt az ideje, hogy előről kezdjük. — Sch. J. cikkét az ünnepelességek, ovatiók és hivatalos tisztelgések megemlékezésével kezdi, melyek „az új püspök“ installatiójának alkalmából történtek. Nyomban utána időszertűnek látja mindazt elmondani, a miket ő az új főpásztortól vár, illetőleg kíván, legilletőlegesebben követel. Csak azt csodálom, hogy nem parancsolt is még valamit Sch. I. ő méltóságának; ezt talán utóbbra hagyta.

De ki ez a Sch. I. és merre van az ő hazája, hogy ily hetykén mer fellépni egy főpásztorral szemben? Részemről nehéz lesz erre megfelelni; mert ebben az életben még nem beszéltem vele, annál kevésbé bántottam. Minthogy azonban tükrök segítségével sokszor megismerhetjük a rejtett belsőt; tollaikról pedig a szép (illetőleg jó) madarakat; a bölcs meg azt mondta: Loquere fili, ut noscam te: talán nem hibázok nagyot, ha saját cikkében, mely bizonyosan belsejének tükrökre, magas-röptű szellem-szárnyainak cifra tolla, bölcs beszédjének hiteles bizonyítványa — keresem a jeleket, melyekből őt megismerhetem.

Sch. J. hogy gondolkozása menetét és érzelmeinek mély voltát velünk megismerhesse, az egyházi ügy beszél, mint a mely valamely kényurhoz hasonlóan erőszak és fojtó nyomás által az iskolák önállóságát elvette. „Hogy az iskolának — szavai — ily viszonyok között (hogy t. i. csak öncélja miatt érdeklődött az egyház az iskolák iránt) el kellett vesztene önállóságát, s az erőszak fojtó nyomása alatt még kényurának sem — tehetett eleget...“

Azt szeretnők tudni, hogy mikor tette ezt az egyház? Gondolom, a kereszténységnek első századaiban csak nem tehetette, hiszen a hol az evangelium világot meggyújtotta, ugyanott ő maga nyitott iskolákat is és talán csak nem birt saturnusi természettel, hogy a mit egyfelül

nemzett, másfelül elnyelte. Gondolom, Nagy Károly és Nagy Alfréd idejében sem történhetett ez, midőn a tudomány és művészet terjesztésében a világi és egyházi hatalom kezefogtak. Meglehet, hogy Nagy Ottó és II. Henrik idejében fojtogatta az egyház, e kegyetlen kényur, az iskolákat. Igen ám! de akkor a szentgallenai, reichenauai, hirzauai, fuldai és más világhírű zárda-iskolák hogyan maradtak meg? Talán elrejtette azokat valamely jótékony nemtő, mint Rhea a kis Jupitertert Ida hegyén, vagy talán faképeket rakott eléje, mint Dávidnak tildözői elé Michol. Azt sem értjük, hogyan terjedtek a pápák és fejedelmek intézkedései folytán az iskolák mindenfelé, ha az egyház csak fojtó gőzzel dolgozott. Nagy Károly óriási hibát követett el, midőn 24 zárdát emelt és azokba jobbára szerzetes tanárokat alkalmazott; ő is csak észrevehette volna, hogy ez semmivel sem kisebb gonosz tett, mint valamely kényurnak odavetni az ifjúságot, kinek sem hivatása, sem képessége nincs arra, hogy neveljen és tanítson. Ah! most veszem észre, mikor történhetett ez. Ez történhetett 1542-től 1552-ig, mely időnek lefolyása alatt Xaveri sz. Ferencz Ázsia déli részein 52 királyságot és nemzetet térített a kerhitre. Ő a vad népekhez érkezvén, esengővel édesgeté magához a gyermekeket és oly szépen, oly meghatóan beszélt nekik az Üdvözítőről, hogy azok hazamenvén, a tanultak elbeszélése által szülőiket is rábirták a szent férfi meghallgatására. De oh kegyetlenség, mit mindent szenvedhettek ezen kedves kis indiai gyermekek az ő mostoha anyjok, az egyház zsarnoksága alatt!

Talán Ricci Máté is, ki 1583-ban csak roppant elővigyázattal és nagy matematikai tudományosságának híre által juthatott Pekingbe, mind rabszolgákká tette azon sok kereszténynek gyermekeit, kiket 27 év leforgása alatt Jézus vallására térített! (Répássy Egyháztörténelem.)

Minek fejtegetjük ezt tovább, úgy sem érjük végét; e kevésből is megtanulhattuk, mennyire igazolja a történelem, — hogy Sch. I-nal szóljunk — de maga a társadalom is uton utfélen, hogy az iskolákat az egyház elnyomja! Azokról (iskolákról) szólni sem akarunk, melyeket

Páli sz. Vincze, az irgalmas nének társulatának alapítója, alapított, ki a szegények és árva kisdetek számára 24 millió frankot koldult össze. (Ez fojthatott ám sokat! Mekkora hibázott Renán, midőn őt Krisztus urunk után az emberiség legnagyobb jöltevéjének írta!) Ti irgalmas nének, a kinlódók vigasztaló angyalai! ne fardadjatok többé Chinába, megmentendők a folyókba dobált csecsemőket, hiszen! sokkal jobb megfuladniok, mint valamely kényur vaskarjai között elsorvadniok! Hogyan? Úgy, hogy ti mentvén őket, az egyház iskoláiba adnátok. Canisius Pétert is fölösleges felemlítenem. Calazanczi József nem is érdemi, hogy megnevezzük. Hát azt a sok missionariust, kik által az egyház folytonosan terjeszti a polgárosodást, miért sorolnók fel!

Halljad tovább oh emberiség! „mert hisz ott, hol az egyház feltétlenül dominált s az iskolákat lánczokba verve akadályozta tulajdonképeni hivatása teljesítésében, épen ott talált az erkölstelenség — vagy mondjuk tágabb fogalommal — a vallástalanság buja talajt.“

Ha ez így van, akkor rosszul cselekedett az Atyaisten (Uram bocsásd meg bűnömöt!), hogy sz. Fia által megalapította az egyházat, eme buja talajt az erkölstelenségnek, hiszen előreláthatta, hogy ez vasraveri az iskolákat és így még azon jót is megakadályozza, melyet azok elterjesztenének. Csakugyan luxus volt 11 millió vértanunak elvérzeni oly egyházért, melyben buja talaj terül el az erkölstelenségnek — vagy tágabb fogalommal — a vallástalanságnak.

„... a társadalomnak oly tagokat (kell) képezni, kiknek vallás-erkölcsi alapjuk oly szilárd, hogy misem képes őket az erény és becsület utjáról letéríteni.“

E soraiban vallás-erkölcsi alapokat akar Sch. I. a gyermekek sziveibe lerakni. Jóval alább pedig így szól: „Ha már a III. és IV. osztálybelieknek egyáltalában kell hittant tanulniok.“ Ezen szavak nem kevesebbet tartalmaznak, tessék megkérdezni akármely hittani karnak első-rangú hermenevtáját (természetesen secundum notionem vocum, seu singularum, seu plurium, ab auctore spectatam), mint: A

III. és IV. osztálybelieknek már nem kellene hittant tanulniok.

Már most az a kérdés: Hogyan rakhatni le a vallás-erkölcsi alapokat a gyermekek szivebe, ha már a III. és IV. osztályban egyáltalában nem kell hittant tanítani. Csekélységem ennek megfejtésében, ámbár valamelyest foglalkozott a hit- és erkölccstannal, nem mer merülni. Fejtse meg ezen kérdést Sch. I. levén, vagy akár volván (hogy a müncheni codex-xel szóljak) hit- és erkölccstanban is képes és hivatással bíró szakférfi; annyit azonban magamnak előre is hizelkedve, merek mondani, hogy még eddig nem volt nép, elkezdve az aborigines-től egész a mostani romaiakig és a huangok (a mesés korszak fejedelmei Chinában) korszakától egész a mai chinaiakig, mely nem a vallási hitágazatok tanításával rakta volna le a vallás-erkölcsi alapokat. A ki építeni akar, annak alapra van szüksége; hasztalan mondom én: Gyerek! nem szabad ám rosszat tenni, még titokban sem, ha csak egyszersmint hozzá nem teszem, vagy előre nem bocsájtom: Fiaskám! van ám nekünk egy mindentudó Atyánk a csillagok fölött, ki a sziveket és veséket vizsgálja.

„Minden oktatásnak — van vallás-erkölcsi alapja. (Szeretném tudni, hogyan van vallás-oktatás nélkül! Ne quid nimis! Sie hören sogar das Gras wachsen!) s ha van a községi és a felekezeti iskola között különbség, úgy ez csak abban áll, hogy az elsőben jó embert, a másodikban csak jó katolikust, reformátust stb. akarnak nevelni.“

Eszerint a jó katolikus, református stb. nem jó ember, a ki pedig nem jó ember, az rossz ember (ha csak amphibiummá nem változik), ennél fogva minden jó katolikus, református stb. rossz ember, mert nem jó ember! Ne neked szaktudomány! Az Isten irgalmazzon! A nagyon okos emberek már sok absurdumot állítottak és vitattak, de ekkorát még egy sem, még az sem, a ki azt mondotta, hogy a legnagyobb szenvedés legnagyobb mulatság, vagy hogy a bűn erkölcsileg jócselekedet.

„Kivánjuk az új főpásztortól, miként ne tűrje, hogy alantas közegei izgassanak — — iskolák ellen — — különösen

ne fertőztessék meg az ily magaviselet által a szöszéket.“

Hogy valamely főpásztor mit tűrjön, mit ne tűrjön. Azt nem Sch. I.-től fogja megkérdezni. Aliena ne curaveris! Ne fújd, a mi nem éget!

„Az államtörvény meghagyta a felekezeteknek a jogot — mit soha sem fogunk helyesnek elismerni — továbbra is oly iskolákat tarthatni fenn, melyek specialis céljok (ugyan minő?) s érdekeknek szolgálnak.“

Köszönet (még pedig őszinte) a magyar állam bölcseségének, hogy e jogot meghagyta. Mondhatom, nagyon örülök, hogy eddig még le nem jött valamely miniszter Budapestről megkérdezni Sch. I.-t, hogy körülbelül mekkora jogot akarna szabni a felekezeteknek; mert ha esetleg Sch. I.-t megkérdezik, eddig már talán imádkozni sem szabad.

Arról, hogy miképp kellene a népiszkolában a vallásoktatást kezelni, Sch. I. hasonlókép szól, noha ezt jobbszeretné kiküszöbölni. Erre nem kellene ugyan mást mondanom, mint a mit Apelles mondott az elbizakodott vargának: Sutor ne ultra crepidam — varga ne feljebb a kaptánál — midőn az a megtekintésre kiállított képen a bakkanacs fizőlyukjain kívül mást is akart bírálgatni; de minthogy Sch. I. igen felszeg nézettel látszik birni eme fontos tárgyról; és Diesterweg szerint embernevelést vallásos képzés nélkül gondolni sem lehet: azért majdnem lehetetlen Sch. I.-nek egyes kifejezéseire észrevételt nem tennem.

Mindenekelőtt a vallásoktatást jelen alakjában olyannak mondja, hogy az „észellenesebb már nem is lehet.“

Valamint az ész, úgy az észbeli felfogás is igen különböző. Teljes bizonyossággal állithatunk annyit, hogy a vallásoktatás (akár azon módszer szerint, mely iskoláinkban divik) nem minden észszel ellenkezik, és ha van olyan ész is, melylyel ellenkezik, akkor azon észnek kerekéi már vagy kiugrottak a vágásból, vagy rövideden ki fognak ugrani, mi fölött szánakozniuk kell.

„A vallási érzelmet nem lehet tanítani, hanem csak fejleszteni, s így szükséges, miként minden oktatás, valamint hogy szemléltető legyen, úgy erkölcsi alaphoz is birjon.“

*) Lásd az 1877. év 52., és az 1878. év 1. és 2. sz.-ot.

Sch. I. e szavaival csekélységemet a legszebb térre vezeti. Sajnálom, hogy időhiány miatt a gyermeknevelők e szép mezejét vele be nem járhatom. Ő itt azon messzevágó eszmét említi meg, sőt vallani látszik, melynél fogva olyasmint, minek megértésére a gyermek az önkifejtő tanítási mód mellett el nem juthat, tanítani nem szabad, nem lehet, azaz a hitelemző a gyermek elméjével ne közöljön (közöl tanmód) vallás-igazságokat, hanem csak a benne levőket fejtsse ki (önkifejtő tanmód.)

Sch. I.-nek e merev nézetét a vallás-oktatás terén határozottan helytelennek állítom;

mert a paedagogusok a közlő tanmódot épen oly jónak tartják a maga helyén, mint az önkifejtőt, és a mely tárgynál az utóbbival nem boldogúlnak, ott az előbbit alkalmazzák. Szeretnők most már tudni, miért nem lehetne a vallás-oktatásban is a közlő móddal szintén élni, annál is inkább, mert a keresztény vallás igazságai kinyilatkoztatott igazságok is, melyek közül sokat — nem mondom — valamely gyermek fejéből, hanem igen sok philosophuséból sem fejthetnénk ki önkifejtő tanmóddal, ha még oly finom csákányokkal dolgoznánk is. Megengedem, sőt tudom, hogy vannak a keresztény hitágazatok közt olyanok, melyeknek ismeretére az önkifejtő alak használata mellett a gyermeket rávihetjük, p. hogy a világot Isten teremtette, kormányozza (ugy látszik ezek tanítását Sch. I. nem ellenzi, noha különben nem barátja annak, hogy a III. és IV. osztálybeliek egyáltalában hittant tanuljanak); de ha csak ezen hitágazatokat tanítjuk, a többi (melyeknek tanításánál csak a közlő alak alkalmazható, p. a Szentháromság titkának fejtegetésénél) pedig elhagyjuk, akkor a keresztény vallást tiszta észvallássá stílyesztjük és a hittannak illetően előadásával a rationalismus alapköveit fogjuk lerakni, a mi a nagyon felvilágosodott tudósnak talán elég lehetne, hogy azonban arra a józan társadalomnak is valami rendkívüli szüksége volna, nem hiszem.

Mit szól Sch. I. ahhoz, hogy ily módon ugy bánunk a hittel, mintha tárgyilag is és nem egyedül alanyilag volna tökéletesíthető. Isteni jellegétől fogjuk ekként megfosztani, mihez parányiságunknak — gondolom — kegyelet nélkül nyulni sem

szabad; ez azon éles szírt, melyen már sok lángész hajótörést szenvedett, nem hiszem, hogy a mi rozzant sajkánk is hasonló sorsban nem részesülne.

A vallási érzelmeket mi sem tanítjuk ugy, miként Sch. I. azt érteni látszik, hanem először hitbéli igazságokra tanítjuk a gyermeket, melyeknek megismeréséből a vallási érzelmek önkénynt emelkednek. P. Ha az Istenről, mint legjobb atyáról beszélünk előtte, elkezdti őt szeretni és ezen magasztos érzelem soktól visszatartja őt, miket különben elkövetne. Ha Isten, mint irtalmas urat ismertetjük meg vele, remélni fog ő benne stb.

Mint hogy a biblia a hittannal kapcsolatosan fordul elő, amannál pedig a szemléltető mód képek segítségével igen szépen alkalmazható, így a hittant is bizonyos határpontig szemléltetve adjuk elő.

„... tanítani csak a hit elveit s tételeit lehet, de mint hogy helyes paedagogiai elv szerint csak oly dolgokat lehet szabad tanítani, melyeket a gyermek kora, fejlődöttsége és felfogási képességéhez mértek, a jelenlegi hitoktatás anyaga pedig sokkal komplikáltabb, mintsem azt egy 6—10 éves gyermek megérthetné, stb.“

Ezekre egy-két kérdéssel felelek: Vajjon azt véli-e Sch. I., hogy a vallás-oktatásban a főelveket, melyeknél fogva a tanításnak a többi közt természetszerűnek és eleminek is kell leünni, nem lehet vagy nem akarjuk megtartani; vagy talán azt gondolja, hogy a hat éves gyermek előtt nyomban az átlényegülés (transsubstantiatio), vagy ha ez csekélység volna, akkor a „titok intézményének, mely öröktől fogva el volt rejtve Istenben“ (Dispensatio sacramenti absconditi a saeculo in Domino)-nak mély fejtegetésével kezdjük el a hittant tanítani; és talán úgy beszélünk a tíz éves gyermekkel, mint az egyetemi Dogmaticus a negyed éves hittanhallgatóval?...

Azután így fejezi be a bekezdést: „... a vallásoktatás jelen alakjában... a szív érintetlen, hideg marad s ebből folyólag a jellem ingadozó, egyrészt közönyös, másrészt álnok, csaló lesz.“

Csodálom, hogy még azt nem mondja, hogy a hittan jelenlegi tanításával tanítják a gyermeket arra is, hogyan kell gyilkolni. Ha valahol, itt jogosan mondható,

hogy Sch. I. azt mondja vala legbülcsebben, a mit elhallgata.

Miser poeta praelegerat Theocrito versus suos. Tum interrogabat: quosnam maxime approbaret? „quos omisisti“ respondit.

Hátra van még, hogy azt is felemlítsem, a mit Sch. I. a tanítói nyugdíjalapra nézve mond: „S most végre kérjtek (az új püspököt) még a létező tanítói nyugdíjalapot az orsz. nyugdíjintézetnek átengedni, a mint ezt a tagok többsége kívánja, ha t. i. a plébánosok szavazata elesik, kiknek az egész dologhoz semmi közük.“

Még mielőtt az állam csak rá is gondolt volna, hogy a tisztos tanítói pályáról érdemkoszoruzottan lelépők részére nyugdíjalapot létesítsen, pécs-egyházmegye tanítói számára ezt már megteremtette. Mindazon hiteles számadási adatokat, melyek e tekintetben 1846—1877-ig kezeim közt vannak, gondosan áttekintvén, azokból kitént;

a) hogy a tanítói nyugdíjalap már 1846-ban az akkori pécsi püspök, székes-egyházi káptalan és a pécs-egyházmegyei papság szintoly nagylelkű, mint bőkezű adakozása folytán létrejött. Midőn ezt megemlítjük, mitsem akarunk levonni azon tisztelt tagdíjasok érdeméből, kik a nyugdíj alapjának nagyobbításához évi tagdíjaikkal szívesen járulának;

b) hogy az egyháziak évenkénti adakozásaiból és természetesen a tagok tagdíjaiból a nyugdíj-intézet összes tőkéje 15712 frt 50 kr.

Állam- és földteherm.

kötvényekben . . . 1780 „ — „
Pápai államkötvényekben 1300 franc;

c) hogy ebből a papok, a mennyire a számadási adatokból kivehettem, 8598 frt 34 krt adtak; tehát az összes tőke felénél többet;

d) következőleg, hogy a plébánosoknak is van némi köztük a nyugdíjalaphoz;

e) hogy Sch. I. egy ingratus cuculus, kinek nagyon tüdőös volna a megöregedett szűrkeről szóló mesét tanulmányozni.
Mielőtt befejezném hosszúra nyúlt válaszomat, meg kell még említenem, hogy az egyházmegyei hatóság legkevésbé várta Sch. I. figyelmeztetését arra nézve, hogy a jelen körülmények között mitevő legyen a tanítói nyugdíjalappal; mert sokkal előbb megkérde az érdekelteket,

sőt fel is szólítá őket, hogy nyilatkozzanak; és csakugyan nyilatkoztak is; hogy mikép, azt megolvashatja a szíves olvasó azon püspöki körlevélben, mely Pécsen kelt 1877-iki nov. 22-én, melyből ideírom a következőket: „A szentszéki megbízottak jelentik, hogy a pécs-egyházmegyei kántortanítók legnagyobb része a megye tanító-nyugdíjintézeti alapnak a magyar kormány által az országos tanító-nyugdíjintézet alapjába óhajtott beolvasztása ellen nyilatkozik; azon különbséggel mégis, hogy az egyházmegyei tanítók egyik része (egy-két kerület) a nyugdíjintézet beszüntetését és liquidatiót, a másik sokkal jelentékenyebb része pedig ez intézetet fentartatni kéri mindaddig, míg a jelen nyugdíjasok és nyugdíj-jogosítottak élnek, úgy hogy az évi kamatok a nyugdíjasok között felosztassanak, ezek kihaltával pedig az intézet tőkéje tanítói vagy iskolai segély-alapot képezzen.“

Utóljára nem mulaszthatom el annak is okát adni, hogy miért számoltam be ily hosszan Sch. I.-nek. Azért mert szt. Pál sorsára jutottam, ki kényszerítve érzé magát így írni a romaiaknak: „Graecis et Barbaris, sapientibus et insipientibus debitor sum.“ Rom. 1, 14. Csak hogy én a barbaris helyett barbaro-t és az insipientibus helyett insipienti-t teszek.

Most pedig: „Claudite jam rivos, pueri: sat prata biberunt.“ Buc. Ecl. III. v. 111.

Az egész tanári-kar nevében
Szuly József.

Mohács, Január 22-én 1878.

A „Pécsi Figyelő“ 3-ik számában Balogh Pál név alatt megjelent hasábos levél utóiratában, a 2-ik számban közölt levelemre; az ismert levelező hivatkozott miniszteri rendeletet pragmatizálja; ez ugyan hagyján lenne, mert akárhogy csűricsavarja, más értelmet nem hoz ki belőle, mint maga a miniszteri magyarázat szól — quivis optimus verborum suorum interpres.

Megmondottam, hogy Balogh ural polemiába bocsájtkozni nem szándékom, mert annak vége-hossza nem lenne, de különben az célra nem is vezet, legfeljebb a tekintetes szerkesztő urnak szíves kézségével — hasznosabb tudni való kizárásával — visszaélnék.

De miután személyemet illetőleg — ha nem is ignorantiaiból, de ugy látszik csak kedélyek felizgatási szándékból —

vádakat hoz fel — ut ignotus fallat — és még positiv számokban teszi ki Balogh ur, hogy a működő mérnök mily borzasztó csalásokat, birtokelindegenítéseket, kalmárkodásokat, csempészéseket tesz, midőn 800 hold helyett közel 1300 holdat elbillentett.

Vannak emberek a kik folyamodnak azon kiségitő módhoz, melynek segítségével vádolnak bizonyítás nélkül és saját ingerültséget gerjesztenek okadatolás nélkül, hiszen tudja és tudhatja azt mindenki, a ki az urbéri ügyek végrehajtási természetét és gyakorlati oldalát ismeri: hogy a működő mérnök minden □ örlől a mi neki a kir. törv. végrehajtótól ítélet szerint átadva lett, számolni tartozik, felelőség őt terhelvén és azt is fogja tudni: hogy 500 holdat zsebre dugni nem lehet.

Szokásában van Balogh urnak nagy jelentőségű szavakat használni — bizonyos osztálynál hatásra számítva — és ha e nagy szavakat elemezzük, a tárgy jelentősége koránt sem felel meg a szavak niveaujának, p. o. azon denuncziatiója Balogh urnak, melyre oly nagy súlyt fektet és melyet minden levelében felhoz, abból áll:

Keglevits István ur vasmegeyi birtokos s mohácsi háztulajdonos távolléte alatt megkeresett, vennék számára legelő- és erdőilletményi jogokat s ezen célra pénzt adott; mi volt természetesebb mint vételekről és egyéb kiadásokról számot adni a jogosult eladók megnevezésével — mely számla valamely indiscret uton Balogh urnak kezébe jutott, a ki azt hiszi és nagy szavakkal másokkal is elhithetni akarja, hogy ez valami, megfogtuk . . pedig ez semmi és semmi más mint magántulajdon a melyhez Balogh urnak semmi köze, ugy mint nekem nem lenne, ha a Balogh ur ezen megbízásban eljár volna.

Továbbá tudtára adom itt nyilvánosan Balogh urnak: hogy én igen is vettem pénzemért legelő- és erdőilletményi jogokat a jogosultaktól és pedig önként ajánlólktól — de vettem más számtalanok, miért éppen nekem nem lett volna szabad? megjegyzem egyszersmint, hogy ezen vételek evidentiába tartatnak és a telekkönyvben ki lesznek tüntetve, ez másképp nem lehetvén.

De nyilvánítottam azt is: hogy én sem ajándékban, sem ugy mint Balogh ur gondolja elbillentve 1 □ ölet sem birom a jogos illetőségemen felül, a mit kérem megjegyezni s a miről a végrehajtás befejezésétől számítandó egy év és egy napi időközben magának meggyőződést szerezhet.

Fenntartom azonban magamnak ezen Balogh ur által kijelentett jogosulatlan ráfogásért törvényes elégtételt szerezhetni.

S ezzel ez ügy iránti discussiót befejeztem tekintem.

Szlamay Ignác.

(Közbevetőleg megjegyzem, hogy a többi állásokra nem terjeszkedem ki; részint mivel azok nem oly nagy fontosságúak, mint a bírói; részint mivel a lólab azoknál nem oly szembetűnő.)

Hogy H., kivel az egész közönség csak gyűnt és játékokat üz és ki gyenge anyagi viszonyok közt lévő, a hatalmasok kezében addig is csak eszközül használtatott, nem bíróknak való: azt magok a győzelmes urak sem tagadják.

Hogy P. az előbbinél alkalmasabb-e vagy nem: azt nálunk általában igen nehéz kérdésnek tartják.

K. urat, ki még alig egy éve van közöttünk, a kilátás legkisebb reményével sem említhetjük.

Midőn tehát a vezérkar a jelöltséget így takolta össze: világos szándéka az volt, hogy választás eskák H. és P. közt történhessenek. — És miután ezen urak iránt még magok a kijelölők képviselőik se viselkedtek bizalommal: világosan szembe ötlött azon bizonyosság, hogy az irányadó uraknak nem is a város jóléte, hanem tisztán önző céljaiknak könnyebbén kiszámíthatósága volt a legfőbb okajása.

Vagy melyik magán ember lenne közülünk, ki a két jelölt bármelyikének gondviselésére merné bízni saját egyéni érdekét? Olyanoknak, kiknek tán magoknak is a gyámokra lenne szükségük? Hogyan lehessen tehát ilyenekre bízni a város érdekét?

Azon képviselő urak, kik a jelzett alapon, a város világos érdekeit szem elől tévesztvén, azokat kijátszani oly könnyelműen nemcsak engedték, hanem elő is segítették, igen megfélemlített képviselői kötelességük- és azon felelőségéről, melylyel a város, sőt saját lelkiismeretük iránt is tartoznak.

Hát még most sem volt elég alkalom és bizonyíték arra, miszerint lássák, hogy azon intéző férfiak minden törekvése hova irányul?

Holnander!! Pyker!! Nos urak, melyekre biztatok inkább saját gyermekeiteknek gondnokságát? Szabad a választás. Tessék!

Szűgyeltek magokat, a mert vezéreiknek úgy sines többé szűgyenük!!!
Már ha szűros atyafiakat vezetnénk így a jégre: ezeket legalább némileg menteni lehetne, mert ezek nem képesek a dolgok horderejét és a rozsz következményeket annyira megfontolni; és már erkölcsi s anyagi hátrányuknál fogva is nehezebb a kísértésnek ellentállniok; de midőn oly emberek, kik nagyobb vagyonnal és műveltséggel bírván, függetlenebb gondolkodásúnak és nagyobb erkölcsi erővel bíróknak tekinthetők, oly kétségbevonhatlan rozszat tesznek, mint a milyent a fenti jelölésben elkövettek: ezt menteni már semmiképen se lehet.

Kétem, hogy a jelzett urak megmondották volna, miszerint a törvény nem azért ruházta fel őket a képviselői joggal, hogy azt egyes önzők céljaira, hanem hogy a közszeg javára használják! hogy a közügy érdekének erkölcsi és anyagilag megvesztegethetlen őrei legyenek!

Kétem, hogy ez urak azon erkölcsi áldozat nagyságát, melyet az alkalommal vezéreiknek hoztak, előre megmondották és mérlegelték volna, vagy ha igen, hogy azt méltányolni tudnák! Különbösen meg vagyok győződve, hogy azoknak legalább fele másként cselekedett volna!

Valóban sajnálni valók, ha fel nem tudják fogni, hogy a győzelem, melyet az ellenpárt felett vívtak, ez esetben nem ennek, hanem a város érdekének bukását jelenti: — ha nem tudják, hogy azon győzelem voltaképpen a legnagyobb erkölcsi vereség, mely őket a nagy közönség előtt csak érhetne, a mennyiben azt bizonyították be, hogy nekik a város érdeke — utolsó: első az, hogy a hatalmasoknak magas tetszését kinyerjék.

Valóban nem irigyelendő!
Ne esodáljunk aztán, hogy a kaputokos tekintélye az alsóbb osztályok előtt mindinkább eszöksen! Valljuk meg: mi magunk játsunk azt el leginkább.

Kitől tanuljon ház erkölcsöt a műveletlen nagy tömeg, ha mi fölünk nem tanulhat? És hogyan legyen az bizalommal irántunk, ha mi azzal visszaélünk?
Lássuk most az ellenpárt jelöltjeit. Ezek: Kész, Klombauer és Babreg. Ezeknek mindenike rendezett és meglehetősen vagyonnal bír; mind józan életű, komoly, takarékos és jó gazda. — Ezen tulajdonaik, melyek egy bírora névze fő fontosságúak, általában ismeretesek.

Az első ellen felhozzák, hogy indulatos és magát mérsékelni nem képes. — A nélkül, hogy azt vitatni akarám, csupán azt jegyzem meg, hogy én részemről inkább választanék bírónak egy erélyes és jó gazdát, ki szembe mer állni bárkivel, habár indulatos is, mint egy gyámoltalant, kit eszközzel használhatni, bármily nyájas is. Az előbbivel bizonyosan kevesebbet vesztene a város. Különbösen ez egyéni nézet.

De hát a két utóbbi ellen alig hallhatni valamit: miért nem kandidateáltak hát a győző urak ezek közül legalább az egyiket vagy a másikat, vagy hát egy harmadik hasonló? Miért? Hát azért, mivel ezen uraknak bármelyike bizonyosan meg lett volna választva is. Mivel a basáknak ezek közül egyik se hódol. Mivel azoknak nem önálló előjárók, hanem bábokra van szükségük. És azért, hogy azt elérjék, szűkség volt, legelőbb is azon virilista urakat bábokká tenniök. Méltóztatik most már érteni?

A basák ezéja tehát el van érve, legalább egyelőre, — és ez az önfeláldozó képviselő urak érdeme.

Oh a mi hires despotáink nemesak

lelketlenek és ravaszok, hanem ügyesek is. Ők már kezdetben igyekeztek a hajlékonyokat érdeklőzősségre vonni és bírtérszessékké tenni, hogy csak ne szabadulhasanak többé.

Sajnálom különben őket, mert a magán életben nagy részét tisztelen és hiszem, hogy a jó akarat meg volt benneük, de hiányzott a bátorság arra, hogy a szűgyen-tes és művet megakadályozták volna.

De mindegy: ha a képviselő uraknak nem volt elég erkölcsi erejük, a biztos rozszat, mit oly könnyen lehetett volna már előre megakadályozni: támogassák vezéreiket ezentúl is! Minket, kisebbséget a felelőség úgy sem fog terhelni.

A választás tegnap megtörtént. Bíró Pyker lett, ki 3 szor annyi szavazatot kapott mint ellenfele (pedig sokan nem is szavaztak) és pedig nem azért, mivel ezen ur jobban tetszenék, hanem mivel a közönség, mely a jelöltek egyikét sem akarta, többnyire rászavazott, hogy csak a fűjelölt, a volt bíró; újra meg ne választassék. — Tehát kiülünk, hogy a nagy közönség is a képviselőik kisebbségével tartott.

Az intéző urak azonban ezéjukat így is elértek, miután hi a nyereg változott is, az újnak is ők az urak. A győző képviselő urak összegére nézve azonban lealázó az, hogy ők magok tartották hátakat oda, hogy azokon a város világos zsarnokai az új nyeregbe is felkapaszkodjanak.

No ha tudnak örülni a diadalnak, hát csak örüljenek! De büszkéik rá nem igen lehetnek.

A fő-öröknek azonban jussom eszébe: Lento gradu ad vindictam sui divina procedit ira stb.

Sorbi.

Különbélek.

— *Lapunk barátaihoz. Egy lapot csak úgy lehet változtatni, jól szerkeszteni, ha azt a közönség maga csinálja. Itt a központon nagyon bajos minden vidéki hírt, nevezetesen mozzanatot megadni egy egész megyéből. — Ugyanazért felkérjük tiszteltetésen vidékeink gazdáit, lelkeséit, jegyzőit, tanítóit s egyáltalában lapunk minden barátját, hogy az illető községek gazdasági, tanügyi, társadalmi s művelődési mozzanatairól bennük minél gyakrabban tárgyilagosan értesíteni sziveskedjenek, hogy lapunk minél hibvebben vissza-ütközhesse megvénk közéletét. A különböző vidéki egyletek működéséről is a legszivesebben fogadunk közleményeket, csak legyen az illetőkben annyi buzgalom, hogy tudósításaikat pontosan bektildjék.*

— *A hivatalos lapból. Balogh Pál és Jagies József mohácsi ügyvédek a pécsi ügyvédi kamara lajstromába felvették. Ehrenhelms Ágoston a pécsi kataszteri igazgatóság kerületébe érdöbecslővé nevezett ki.*

— *A jövő ében Pécsen tartandó országos dalártnépelek érdekében az országos dalárszövetség központi bizottsága hónap gyűlést tart Budapesten, melyre a pécsi dalárda részéről a dalárda elnökét: Bánfiay S., karmesterét: Wachauer, és titkárait: Reberits urakat is meghívják. E gyűlésen mint halljuk először is a felett lesznek határozandók, hogy 1878-ban megtartassék-e, vagy 1879-re halasztassék-e a szóban levő ünnepelek. A központi bizottság egyik tagjától hozzánk érkezett levél szerint a bizottságban a tályomó vélemény az elhalasztás mellett van, a mihez — tekintetve a párizsi közkiállításra, a komoly s talán veszes eseményekkel terhes közel jövő, nyomott közhangulatot s a zilált anyagi közviszonyokat — mi is esatlakozunk.*

— *Öröndetes újdonsággal szolgálunk a fürdés barátainak. Ugyanis az Engel-féle gőzfürdőt áldozatkész tulajdonosa a tavasszal jelentékenyen kibővítetté, amennyiben egy külön „frontier kamarát” épített, s langyos zuhanyokat is berendeztet. A jelenlegi fürdő mellé egy külön s minden igényeknek megfelelő másik fürdő lesz berendezve azok számára, kik a hideg vizgyógyászatot kívánják használni. A fürdő felügyelőjét Engel ur legközelebb a bécsi „Römerbaad”-ba s még egy-két fürdőbe küldi, hogy az ottan uralkodó szokásokat és eljárásokat megtanulandó, azokat annak idejében itt is meghonosíthassa.*

— *A párizsi közkiállításán résztvevni szándékozó pécsi és pécsvidéki kiállítóknak tudomásukra hozzuk, hogy a kiállításra vonatkozó s több rendbeli utatást tartalmazó nyomtatványok a pécsvidéki kiállítás-bizottság titkárához Engel Sándor urhoz beérkeztek, a kitől is tehát átvehetők.*

— *A pécsi u. n. „gyertyaszentelő”-téli vásár e hó 28-án (hétfőn) veszi kezdetét. A locs-pocsoz idő már beállott, igazolva a közmondást, hogy: ritkán esik Pécsen vásár betes eső és boeskort nyelő sár nélkül.*

— *Trizler Konstantin szül. Rendes Bányai Mária f. hó 21-én rövid szenvedés után életének 40-ik évében meghalt. A széles rokoni és ismerősi körnek közszeretett és tisztelettel kiérdemelt nő korai elhunytá általános részvételt keltett. Berecz Erzsébet szül. Kleissner asszony e hó 22-én életének 84-ik évében végelgyengülés következtében hunyt el. Aldás és béke poraik!*

— *A pécsi kir. törvényszéknél eddig azon szokás divott, hogy a sorrend megállapításoknál a város laudemiumbeli, telekátíratási s utcaszűprési díjköveteléseit*

nem vétettek fel az előnyös tételek közé. A város, támaszkodva az 1867. 15. tezikk illető paragrafusára e szokás beszüntetésére végett ártir a törvényszékhez, mire az az utaszeprési díjkövetelések kivételével helyt adott a város megkeresésének.

— *A pécsvárosi közigazgatási bizottság január havi ülését e hó 21-én tartámiután a kisorsolt tagok újra megválasztása megtörtént. E gyűlésen a lemorzsoltt felvili jelentések statisztikai (nem igen vizsgálat) adatain kívül alig maradt más megemlítésre méltó, mint hogy végre valahára megtörténtek az előintézkedések arra, hogy a bizottság feltejesztése szerint a törvényszéki helyiségek legkiáltóbb nyomorúságain segítve legyen. A kir. ügyészség részére megengedte az igazságügyi miniszterium külön helyiségek kibérlését s mostani hali helyiségei a törvényszék cél-szerűbb elhelyezésére szolgálndnak, minék folytán a fényűző tszék is tágasabb szobát fog nyerni nyilvános ülési számára. — Az igazságügyi miniszter a bizottság előterjesztésére a tszéki bürtönök körül javasolt változtatásokat is az ezimen előirányolt országos költségéből engedélyezte és a megyeház udvarán lévő felszter a fegyenczek műhelyévé lesz átalakítva.*

— *A pécsvárosi zenekar a zenegyűlet tagjai részére február hó 1-én esti 8 órakor a casino helyiségében zenestélyt rendez, melyre az egylet t. tagjai ezennel tisztelettel meghívattak. Valentin K. a zenegyűlet igazgatója.*

— *A város kaka. Szerdától esütörökre virradó éjjel 12 órakor tizet jeleztek a városház tornyáról. A Tetye utcában Lovrits András napzsamos háza égett fel. A tűzesetet gyújtogatásból eredetnek mondják s a gyanú valami Balobány István nevű s a rendőrség előtt nagyon ismeretes eszmadniát terhel. A gyanú okok alaposok lévén, Balobányt el is fogták.*

— *A nemzetnek ismét halottja van! Szigligeti Ede a magyar nemzeti irodalom és színiélet legbáratibb bajnokainak egyike január hó 19-én meghalt. A nemzeti színház, melynek megnyitásától fogva tagja s a legutóbbi években érdemteljes igazgatója, az akadémia, melynek számtalanszor megkoszorozott tagja, a Kisfaludy- és Petőfi-társaság, az írói és művészi kör, melynek elnöke volt, de mindenekfelett a magyar irodalom kiszámíthatlan és pótolhatlan vesztését szenvedett a legjelesebbek e jelesének váratlan, megdöbent halála által, mely mely részvétet gerjesztett országwide; mert ki az közülünk, kinek legkitűnőbb és legtermékenyebb drámaíróinak művei néhány órai nemes élvezetet — kinek a magyar népszimónia megteremtője, néhány derült kellemes órát ne szerettek volna? Szigligeti Nagy-Bárodon Bihar-megyében született 1814-ben, iskoláit Nagy-Váradon folytatta, ahonnan vándorszínészek közé állott be. Atyja ezért a fiut megtagadta s csak későbbben beült ki vele, akkor, mikor már a Szigligeti nevet színműveivel híressé tette, hanem azért a fiu sohasem volt rábírható, hogy családi nevét visszavegye. Első színműveit: „A megjártszott eszek”-et 1835-ben írta s azóta faradhatlanul dolgozott a színműirodalom terén úgy hogy 1872. decz. 23-ig száz színművel gazdagította az irodalmat. Aldás és béke poraik! Emléke a nemzettel együtt élni fog!*

— *A pécsi jogakadémiai olvasókör* tagjai által 1877. évi december 31-én rendezett Sylvester-estélyre felállítások eszközöltek: Dr. Dulánszky Nándor 15 ft., Szláby Ferencz 5 ft., Fesztl Rajmár 5 ft., Friedl Antonia 5 ft., Schöbner Mihály 4 ft., N. N. 1 ft., Szekeres N. 1 ft., Türr N. 1 ft., Sey Lajos 50 kr., Adam Kristóf 50 kr. — Mely felállításoknak az egylet nevében hálás köszönet nyilvánítottik. Tisztelettel Kaufmann Imre, az olvasókör elnöke.

— *A „pécsváradvidéki tanítógyűlet”* f. é. február hó 7-én délelőtti 9 és fél órakor Pécsváradon a róm. kath. iskola helyiségében szaküléssel egybekapcsolt rendezévi közgyűlést tartja, melynek tárgyai: a) tek. Salamon J. ur kir. tanfelügyelő által kitzított pályadíjra beérkezett legjobb munka fölvásása; b) „Kálászatok a nevelészet mezejéről” Krenmer K. ur hírdi tanítótól; c) gyakorlati előadás a „terményrajz” köréből Marschall Gy. tanító ur által; d) évi jelentésétel, tisztajtás s egyéb egyleti ügyek. — Egyuttal tisztelettel fölkérnek a tag urak a pontos megjelenésre, valamint a könyvtár rendezése céljából a tag urak kezei közt levő könyvek behozatalára. Pereked, 1878. január hó 23-án. Szondy A. egyleti jegyző.

— *A Duna megint remíti a főváros lakosságát. A vizár Budapesten e hó 24-én 18 láb és 1 hüvelyre emelkedett a szempont felett. Majd apad, majd pedig megint árad, úgy hogy folytonos félelemben vannak a fővárosban. A Margit- és a Csepel-sziget nagy részét előntötte az ár. Az utóbbi szigetbeli falvak kevés kivétellel vízben állnak s a szűgyen lakosság már a háztetökre volt kénytelen menekülni. Budapesten a dunaparti és a ferencvárosi házak pinceibe egyre szivarog a víz. Mohácsról lapunk zártáig nem kaptunk tudósítást s így feltehető, hogy a sziget előntésén kívül komolyabban veszély nem érte a mohácsiakat. Adja az ég, hogy úgy legyen! (Felső-Ausztriából legújabbán érkezett tudósítások szerint az ár ott tartós emelkedésben van.)*

— *Hát ez mi? Tegnap és tegnapelőtt két egyén — olyan fogyasztási adószedő féle — sorra járták a helybeli fűszerkereskedéseket s felszólították az illető keres-*

kedőket, hogy a boltjukban levő szalámi, sódar s többféle után kilogramm szerint ennyi és ennyi fogyasztási adót fizeszenek le azonnal. Az illető kereskedők természetesen, nem ismervén az új adót, megtagadták a fizetést s a legtöbb helyen ki is utasították az említett két egyént, kik aztán azon fenyegetéssel távoztak, hogy majd ismét eljövnek — de karhatalommal. Májg azonban még sehol sem állították be karhatalommal s így, miután a törvény értelmében a kereskedőknél (nem háskeresskedőknél) tehát másod kézből levő szalámi, sonka stb. előle után fogyasztási adó (másodsor) nem szűdhető — valószínű, hogy itt esalási szándék forog fén. Ajáljuk ez esetet a rendőrség figyelmébe.

— *Mohácsi hírek. A mohácsi önk. tizelő egyletnek e hó 19-én a casinóban tartott táncvígvalma a körülmenyekhez képest szépen sikerülnek mondhatók. A közönség kevés számmal volt jelen, hanem azért jól mulatott. A bál fényűző fölletek ellen országwide megindult mozgalom áramlata hozzánk is elhatott, a mennyiben e bálon többen rozsz szemmel néztek „töb-beket” kik drága pompát mutató föltekkel akartak felülni. A bál az önk. tizelő lakpna 25 ft. 35 krt. jövedelmezett. A mohácsi casino febr. hó 9-én tartja farsangi bálját, melynek sikere — tekintve hogy ez az egyedül élte bál Mohácsra — bizonyosnak mondható, ha csak a legutóbbi casinói választási mozgalmak által elkeseredett egynemly tagok valahogyan meg nem hisüjlik a várakozást. (No már az nem lenne szép! Szerk.) A mohácsi népiszkolák tanulói közt mindinkább fenyegető mérvben terjed a kanyaró és himlő, minék következtében többen már meghaltak, de azért valami óvintézkedés máig sem történt.*

— *Lapunk egyik barátja Pécsváradból a következő mulattat esetet közli velünk: „E hó 20-án többet magammal K. J. vendéglőjében töltöttük az estét. Szép esendesen majd erről, majd arról beszélgettünk, míg végre a kormány bajnagjstoma került szóba. A kifogatott alkotmányról, nagy adórol, a nemzeti érdekek ignorálásáról, közgazdaságunk hanyatlásáról stbről folyt a szó. Erre Kakas János érdemes polgártársunk nagy elkeseredéssel a dohánymonopolimot, rozsz szivarokat, financzokat s a trafikot hozta elő s szidta mint a bokrot; de oppozícióra nem találtván közlünk, csakhamar kimerítette thémáját. Beszéde végeztével mindazáltal szivart kért a vendéglőstől, ennek azonban elfogytak szivarjai s így Kakas ur egy vendégtársához fordult egy szivarért; kapott is egy szép britannikát, melyre csakhamar rá is gyújtott. Alig eregetett azonban szivarjából egy-két füstfelleget, mire az egész vendéglősből ortterek, penetrans búz terjedt el. Mi ez? Kutattunk itt-ott, hogy nem ég-e valamelyikünk ruhája; az ágyat is megvizsgáltunk, mert a búz az egyelő toll füstjére emlékeztetett minket. Sem valamelyikünk ruhája, sem az ágy nem égett, hanem igenis égett Kakas ur britannikája. Ezt vettük tehát vizsgálat alá. Felbontottuk s ime! Kakas ur szivarjában egy félarsznyi k a k a s toll pörzsölködött. A szivar a kakaistolal együtt van szerencsém a t. szerkesztő úrnak ezennel megküldeni, hogy az előadottak iránt netán támadó kéteyleit a corpus delicti eloszlassa.”*

— *„Beitrag zur Kritik des Lloyd-Vertrages”* cím alatt egy röpirat jelent meg Bécsben, mely bizonyítja, hogy a Lloyd fűrsulat a subventió további kiesikarása szempontjából hamis mérleget készít, mert ha számteleteiben más hasonló vállalatok számadatait venné alapul, az esetre a Lloyd évi tiszta nyereségét 3,198,801. forintra kellene bejelentenie, a mi 11. millió főléknél mintegy 30% jö teszt. — A fűrsulat, mely egykor azért kapta a subventiót, mert máskép nem tudta ügyeit rendezni, tehát most is oly mérleget készít, hogy a subventiót továbbra is nélkülözhetlennek tüntesse fel. A röpirat minden tételét számokkal és velős példákkal bizonyítja.

— *Hogy a helybeli kávéháztulajdonosok mily keveset törődnek a kávéház látogató közönség igényeivel kitezisik onnan, hogy a „Bolond Istók” című élelplot még egy kávéház sem járta, noha mind egyiknek, különösen pedig a „Nádor” vendégeinek nagy része már többször interpellálta a kávéház bérlejt az említett lapra vonatkozólag. A bécsi és budapesti német revolver sajtó piszkos terméki helyett jobb lesz, ha kávészaink közönségük igényeibe alkalmazkodva a magyar lapokra költenek többet.*

— *Meghívás! A „mohácsi vidéki tanítógyűlet”* f. évi január hó 31-én, d. e. 10 órakor Mohácsra a városi néptanodában rendez közgyűlést tartand melyre az egyleti tagok és tanügybarátok tisztelettel meghívattak. Napirend: 1) A mult közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése. 2) Jelentések. 3) Tisztajtás. 4) Indítványok. 5) Értekezés: „A jó és rozsz nevelésről” Reberits István mohácsi tanító által. 6) Gyakorlati előadás az iskolában, a magyar nyelvtan kezelése a II. III. osztályban. Pribék József mohácsi tanító által. 7) Testgyakorlat bemutatása gyermekekkel a helybeli tornacsarnokban. Herr Miklós mohácsi tanító által. Mohács 1878. jan. 20. Kisszély Andor egyleti elnök.

— *Miletics Szvetozár fölszűgértési perében mult pénteken hirdette ki a budapesti kir. törvényszék bíráta tanácsa az ítéletet, mely szerint Miletics 52 éves, nős, orsz. képviselő ügyvéd s hírlapíró az 1715. VII. törv. czikk alapján a felszűgértésben bűnösnek mondott ki s azért elfogatása*

napjától számitandó 5 évi bűrtörre ítéltetett, valamint az élelmszűsi és rabtartási költségekben is elmarasztaltatott. Vidló ügyész védlott ezen ítélet felelézést jelentettek be.

— *A „Neptanoda” különösnek tartja, hogy egy magát szabadelvének vallott lap, mint a „P. F.” hasábjait megnyitja oly „haszontalanságok”-ra, minöket a „Vizs-hang” című czikk írója összehordott és nem találja annak szellemét a szabadelvély lap irányával megegyeztetetönek. — Mi pedig nem tartjuk oly különösnek, hogy a „Neptanodat” figyelmeztettük kell, hogy nem felelünk meg feladatunknak, ha terülnkhez mérve nem adnánk helyt az ő, nem akarjuk mondani szándékos fördőseinek, de legalább vastag tévedésöknek ez-folatára. — Amicus Plato, amicus Aristoteles, sed major amica veritas. — De a mi a szabadelvélytől illeti még meg kell jegyeznünk tisztelt lapúrtársunknak, hogy e részben két malbonan örülünk, mert mi soha sem vallottuk ama közönséges, fűzős, nép-ámító, a hazát és minden életérdekeit a hatalomért elvesztegető, népfosztogató és nemzetnyomorgató, az elváhsűgöt, a becsületesztő sárba gázló, hyppokrita „szabad elváhsűgöt” melyet t. lapúrtársunk nem csak soha sem vett fölözöbe, de melynek személyesítőt ha nem is az erre nem hivatott szaklapban, de szerkesztőjének szavatálva mindig támogatta. — A mi szabadelvélyűgünk közti eltérést talán jól jellemző a pörge — és köesök kalap közti különbség.*

— *Kossuth Lajos egy Helfy Ignézhöz intézett levele szerint mély megilletődéssel vette Viktor Emanuel halálát. Úgy szól róla, mint az alkotmányos királyok mintaképéről. Attéve Humbert királyi proklamációjának azon szűpasszúra: hogy a király meghalt, de az intézmények élnek — azt mondja, miszerint ő ismer egy országot, melyben a király él, de az intézmények vannak meghalva.*

— *Ügyvédi vizsgálaton volt a budapesti ügyvéd vizsgálat bizottság előtt a lefolyt 1877-ik évben 361. jelölt, ezekből képesítettnek találtatott 241. visszautasítatott 120. — Ismétlő jelentkezett 105, kik közül képesítettnek találtatott 98. és 7 végleg visszautasítatott. — A másodizben visszautasítottak esekély száma nem azt jelenti, mintha a jeleltek másodizben kellő képesítéssel jelentek volna meg, mert ezen jelenség a törvény azon hibás intézkedésében keresendő, hogy a másodizben bukkó jelölt töböz vizsgára sem bocsájtható, mi a vizsgálat bizottságot enyhébb bírálatra készteti és a törvény intenciójával jellenkező eredményre vezet.*

— *Nyomor a fővárosban”* cím alatt egyik budapesti lapban egy újdonság jelent meg, mely szerint egy végzett technicus konstabler állásért folyamodott, és boldognak érezte magát, hogy azt elnyerte.

— *Keckeméten, a házipar meghonosításán* fáradozik a város. A gazdasági egylet felügyele mellett a kosárkötés tanítatja. A közrendiek azonban nem igen török magukat, hogy a kedvező alkalmat megagadják, s ingyen tanulják meg azt, a mi nekik sok hasznót hozhat. A községi tanító s urak, azonban szű számú tanúlnak. (Mikor történi ilyesmi Baranyában?)

— *Est is jó tudni. A légszűsz a köhögést, különösen ennek leggonoszabb faját, a számarluratot is meggyógyítja, ha az illetők a légszűszgyárba mennek, s ott néhány óráig tartózkodnak abban a kamrában, a hol a légszűszgyártás alkalmával kiféltett légnemot szivhatják be. Budapesten már töböz gyermekkel tettek kísérletet s az sikeresnek bizonyult.*

— *Egy hóhér panasza. A komáromi hóhér — hír szerint — Bécsbe utazott, hogy a király előtt egy magán kihallgatáson elpanaszolhassa, miszerint évek óta csupán a kivégzésekért járó tiszteletdíjra van utalva, miután pedig töböz év óta nem történt kivégzés, nyomorban kell élnie. A hóhér ur már 61 éves és állítólag 200 egyént küldött másvilágra.*

— *Furesa kongressus lesz február hó 18-án* Baltimoreben. Ezen a maga nemében páratlan gyűlekezett töböz társával együtt, Rosenberg Dávid tisztelező ur hívta egybe. A mondott napon összegyűlének tehát a világ összes kikeresztelkedett zsidói vagy a kikeresztelkedett zsidóknak azon ivadéai, kiket nevük, vagy külséjük még származásukra emlékeztet. A gyűlekezet ezéja először: tömeges imádkozás által kieszközölni, hogy az eddig még ki nem keresztelekedett zsidók ebbeli mulasztásukat minél előbb helyrehozzák; másodsor: felkérni a világ összes kormányait, hogy vegyék meg Palesztinát s azután mindazon makacs zsidókat, kik a keresztesy hitre áttérni nem akarnak, száműzzék a szent tartományba. Igy olvashatni ezt a „Newyork Herald” 1877. december 24-iki számában, mely a napokban érkezett Európába.

— *Lapunk mult heti számában közzétett Skála Venczel kataszt. főmérnök ur nyilatkozatát . . . ly jegyül valaki által ellene emelt vádak iránt. Erre ismét terjedelmesebb feleletet vettünk, melyben közöl szűjait fantáziá. Minthogy a közlöttek szerint az ügyben elrendelt vizsgálat fogja remélhetőleg a valót felderíteni, addig annak további szellöztetésétől tartózkodunk.*

— *Lapunk mult számának közgazdasági rovatában közlött üzleti mérlegről a szűdő és corrector kegyes elnézésé következtében elmaradt a czim, mit ezennel helyreptölünk, irván, hogy az a mérleg a „pécsi központi takarékpénztár” évi mérlege,*

